

RP

A Polgár

A DEMOKRATA-LIBERÁLIS POLGÁRSÁG LAPJA

Előfizetési ára: egy évre 180.000 K. Egyes szám ára: 4000 K
Jugoszláviában 5 dinár, Ausztriában 5000 osztrák korona
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON

FŐMUNKATÁRS:
VÁZSONYI VILMOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST VIII, FŐHERCEG SÁNDOR UCCA 19
TELEFÓN: JÓZSEF 12-76

A balkáni Macchiavelli

Jugoszlávia nem akar háborút Görögországgal — jelentik a tegnapi lapok s valahol ezt azzal az alcímmel közlik, hogy: „Miért akarna?” Valóban: miért akarna? Miért akarna, mikor se Jugoszláviának, se Görögországnak nincs egy konfliktusnyi, vagy akár csak egy kongresszusnyi ellentéte s mikor nincs az a háború, amelyen ne vesztette többet, mint amennyit a legrosszabb valószínűségi számítás szerint nyerhet akár Jugoszlávia, akár Görögország. Logikailag semmi értelme sincs ma egy jugoszláv-görög háborúnak, ez azonban nem mond semmit; talán Emilo Faguet írja valahol, hogy rengeteg esemény van a világtróféknél, amely logikai alapon teljesen megmagyarázhatatlan, sőt elképzelhetetlen. Logikai alapon teljesen megmagyarázhatatlan például, hogy egy kis korziki égvédő fia egész Európa nyakára teszi a lábát, országokat, trónokat, alkotmányokat tértre, vagy horitva föl. De logikai alapon megmagyarázhatatlan az is, hogy Európa kultúrnapéi a világháború csataterén halálos tusakban marcangolják egymást, ahogy a logika, vagy a józan ész, vagy akár a józan önzés szempontjából megmagyarázhatatlanok a Párizs körüli békék is, amelyek alapján a hádiészemese forgandóságára támasztották a „balance of power“-t, az európai egyensúlyt, s a „freedom of small nations“, a kis nemzetek szabadságának jelszavával gúzsolnak le nagy és kis nemzeteket egyformán. Vagy mit szólunk a kommunizmus? Megmagyarázható-e logikai, értelmi, józansági alapon, hogy néhány sötét fantaszt, kalandor, öldöklő doktrinár vagy közönséges harania rajtúnt és rojtúthet egész birodalmakon és millió és millió embert tarthat a terror borzalmas, vak sötétjében; érthető-e logikai alapon azok az ellenforradalmak, amelyek, ahelyett, hogy visszacsinálnák a dolgokat a régi rend felé, ahelyett csak másképp csinálják a dolgokat, míg végzetül a konzervatív elemekőt épp olyan messze kerülnek, mint akár a forradalmiakot, mert „az új rezsim“ a régi renddel szemben alapságban csak úgy hadiállapotban lévőnek érzi magát, mint a forradalommal szemben, amelynek győzezeit egyszerűen más jelszavak aranyául futtatja át s a nemzeti és társadalmi egység hatalmát már csak azért em tudják megteremteli, mert alapságban nem a forradalom reakciói, hanem — a reakció forradalmak. Az a kérdés tehát, hogy miért akar Jugoszlávia háborút Görögországgal — nem, jelent egy helyzetképet, mert Jugoszláviának és Görögországnak ugyan most valóban nincs oka háborúságra, de háborúk az ilyen semmi oknál, semmi értelemtől és semmi célnél kevesebb okkal, értelemmel és céllal is születnek már a múltban. Most azonban a helyzet valóban az, hogy Jugoszlávia nem készülődik háborúra. Jugoszlávia most belül, belpolitikájában és belpolitikája által csinál külpolitikát. Pasic, miután Mussolini koronáját belepaktálta már a maga politikájába, most hozzাপaktálja Radicsot is. A Mussolinivel való megegyezés után a Radicsal való megegyezés... ez volna a tervrajza (vagy a fantóma) Jugoszlávia konszolidálásának. Pasic ma körülbelül az egyetlen miniszterelnök Európában, aki a háborúban is miniszterelnöke volt a maga hazájának. Valamelyik angol újságíró kinyomozta, hogy melyik újság hasábján született meg először az azóta millió példányban és változatban röpködő szólam — az állam hajóúró, amelyet biztos kézzel vezetnek“. Pasic valóban biztos kézzel vezette a kis szerb lélekvesztőt, amely a háború vörös tengeréből mint Jugoszlávia csatahajója tért vissza. Eszközei ismeretek — szavazóurnák összetöréséről a háborúért, egyszer kis felfel tanított, parasztot vagy fiskálisok az eszköz, egyszer: az alkotmány, egyszer: egy választási erószak, egyszer: a békekonferencia; ahogy egy államnak, egy királyságnak, egy hadsergének és egy államnak roncvasal menekül hegryek, vízmosások, erdők és tengerpartok közt 1918-ban: abban épp úgy megvan a frappans céltudatosság,

mint abban, ahogy Radicsot becsukja, vagy ahogy Radicsokat kiereszti, odagurítja néhány bársonyszéket a börtönajtó elé, hogy: méltóztassék beléülni. Szerbiában jugoszláv Cavournak, meg jugoszláv Bismarcknak hívják, talán joggal, de a jugoszláv Cavour vagy Bismarck arcán messzi, titokzatos idők és stílusok visszényeli tükörödnék: egy áthalkánizálódás reneszánszának vagy meg inkább korzikanizmusnak machiavelizmusa ez, tele erőszakkal, tehetséggel, ravaszsággal, amely Jugoszláviát paklat ki, verokszik ki, harcol ki, ravaszodik ki, tárgyal ki, vár ki, koplal ki, pártpolitizál ki és világpolitizál ki a kis szerb parasztdemokráciának. Minden inkább, mint következetes; programja kiár minden programot; előbb börtönbe vett Radicsokat, de mikor rájön, hogy ez egy politikai helyesfrásí hiba, közvetlen kapcsolatot teremt a Radics-pártnak a börtön és a hatalom közt és amit nem tudott megcsinálni Radicsok ellen, most megkísérel Radicsok által. Ha kell, az emberek jóhiszeműségére, elvűhűségére épít, de ha kell, szívesen épít az emberek rossztalajonságaira, elvtelenségére is. Neki a saját párta épp úgy csak eszköz azéért, amit országa érdekében valónak képez, mint az ellenzék; ma üldözhető veszi az ellenzék, holnap maga mellé hívja a hatalomra. Nem tartja a hatalmat a kormánypárt monopoliumának s a parlamentárisztus talán megveti — de semmiesetre sem tekinti benne az ellenzékot olyan, amelynek csak a „ius murmurandi“ adható meg. Részleteli az ellenzékot is a hatalom országos érdekeiben — ha kell, mert ha nem kell, akkor sokkal kétebb gyönyört kínál az ellenzéknek; amikor az ország egységét látja külpolitikai érdekek, akkor ez az egységét a miniszteri bársonyszék vörös félholdjában is megvalósítja. A Radicsokkal való pakum lényege nem az, hogy néhány jelentéktelen ember miniszter lesz az aktív és nyugalmazott miniszterek tömegében, ennek a pakumnak a szálát a külpolitika gépezetén szőtték s a bizonyára nem jelentéktelen, bár egyelőre ismeretlen külpolitikai célok voltak azok, amelyek miatt szükséges volt a börtönig ellenzék ellenzékot kormányra hívni s mintogy ma testvériséül, bár persze csak bizonyos kvóta szerint testvériséül horvát-szerb testvériség, amely mögött azért talán csak annyira van a horvátság, mint például az októberi diploma korának ama konzervatív politikussal mögött, akik Magyarországot be akarták vinni a Reichsrathba. Hogy tegnap ellensége volt, az Pasicnak egy okkal több a megegyezésre; ilyenformán volt olasz politikája is, amely a Mussoliniekkal való megegyezésben záru azután, akkire különbben nem egy arcvonásában út. Csak épp hogy Mussolini nem tud megállni a diktatúra útján. Giolitti, Nitti, Salandra, Orlando, don Sturzo, Amendola, mind szembenállnak vele s ezt talán nem kellene elfelejteni azoknak a kurzuscsoporthoznak, amelyek túlonul lelkesednek a faszizmusról. Az egyetemes magyar érdekek szempontjából, amelyek történelmennyi időkkel kell pártokat és pártkeretek túlélni, talán mégsem számégyesség az olyan párt, amelyel szemben minden más párt, a katolikusoktól a szocialistákig, a legcélesebb harcban áll. Örvendni kell, ha Mussolini is hajlik a magyar igazság felé, de nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy a magyar igazság legbátrabb szószólója: Nitti! például mennyire üldözhető vette a mussolinizmus, nem szölvá arról, hogy az olaszbarátságának nem szabad elfajulni egy olasz párt iránt való barátságá, bármily hatalmas is az „idegen államok belgyűbe“, akár szeretetnyilvánulás formájában tűndököljön is az, nem szabad beavatkozni, még úgy sem, hogy az egyik országbeli párt egy másik országbeli párt mellett tündet, különösen, ha a békeervizió legexponáltabb hívei a többi pártba ülnek. De mi már megszoktuk, hogy a kurzuslapokban diadallal köszöntik a MacDonalok, Herriot-ok s a többi en-

geztelékeny és békeervizió politikus bukását s a maguk diadalának tekintik a széles nacionalista, a még mindig háborús „mentalitásban“ élő, a béke-szerződésbeli szákmányukat feltő s szigorúan a béke-szerződések alapján álló politikussok diadalát. Meri régi igazság, hogy ami a kurzuspolitikának jó, az az egyetemes magyar nemzeti érdekeknek rossz és megfordítva.

Kezdjük már!

Irta: Zsombor Géza, ny. államtitkár

Gazdasági életünk válságos nyomorúságán legelsősorban a nagyarányú építkezéseknek rögtön megindítása segíthetne. Tudja ezt a kormány, a társadalom, az építőipar, a munkanélküliek nagy tömegei, tudja tehát úgyszólván mindenki ebben a szerencsétlen országban.

Hasznos beruházásokra és építkezésekre, a kormányknak már hetek óta rendelkezésre áll 82 millió aranykorona. Józan gondolkodást, felönt emberek már most bizonyára azt hiszik, hogy a nagyarányú építkezések rögtön megindulnak, mert hisz a tervek már régente elkészültek és munkaerő is, sajnos sokkal több áll rendelkezésre, mint kellene.

Ennek ellenében azonban a hivatalos jelentésekben megtudjuk, hogy hosszadalmas bürokratikus formalitások mellett, legelőször „a pénz repartírozásának az egyes miniszteri tárcák között“. Azután „az egyes tárcák tervei készítése, a számukra biztosított összeg felhasználásával“. Ezzel persze ismét eltelik egynéhány drága hét.

Aki azonban mindezek dacára esetleg aggodalmaskodik, hogy a munkálatok túlgyorsan elhamarkodva indulnak meg, az megnyugvást nyerhet azon hivatalos jelentésből, mely szerint „az építkezések megindítására szükséges összeg formális előtérnyozása még nem történt meg!“

Mindezek után alapos a kilátás arra, hogy az építkezések úgy körülbelül — december havában, amikor leesik az első hó, megindulhatnak. A munkanélküliek pedig időközben vizsgáltják nyomorgó családjukat azzal, hogy a miniszteriumokban már hónapok óta „repartíroznak“, a „tárcák között tárgyalnak és elosztanak“, úgy, hogy egyszer valamikor majd talán megtörténhetik a meglévő pénz kiutalása is.

Egészséges fiatal emberek talán még meg is érik ezt az időt.

Már a parasztot is

szidják, nemcsak a szidót. Ebből az alkalomból újra paraszt lett a kisgazdából. Degradálták a falu lakosságát, a címadományozás és elvétel szuverén jogán. Még egy lépés és kitűnik: hogy a falu népe sem magyar. Idegen a szántó-vető is, a szőlőgazda is, a juhász is. A parasztnak — állítólag — nincs érzéke a fajvédelmi politika iránt. Hát hogyan is legyen, mikor nem éri jól magát mellette és ő is — a fajtalanok közt tartozik. Szegény paraszt! Kár érte. Ha lekesül tudott volna a fajvédősből, továbbra is lakogazda maradt volna. Így, útra egyszerű paraszt lett. Ha nejt tért kellő időben észre, még megeshet vele... Elképzelni is nehéz, de ahogy mi a fajvédőket ismerjük, még az is megtörténhetik, hogy a végén: szidó lesz belőle, mint ohogyan a munkások már ezen kezdtek a bűnhődést...

Problémák

Ira: Kakujay Károly, fős. biz. tag

III.

Ha azt kutatjuk, hogy a gordiusi-csomót hogy lehet kibontani, mindenekelőtt tisztában kell lennünk azzal, hogy a macedoniai Sándor példájának költése itt célra nem vezet. Lépersől-léperső hosszú túrelméssel kell a győzelmi folyamatot istápolnunk, s a selymököt ipartalpraállítanunk.

Kell! Ez a verbum regens, nemcsak azért, mert nem engedjük a megélvő ipari munkásságot nyomorban elpusztulni, nemcsak azért, mert az ipari vállalatokba investált, nagybörzstől nemzeti tőkénél elveszne nem szabad, hanem kell azért is és főleg azért, mert csúnya Magyarország egészeségre ipar nélkül megérni képtelen. Elvezettük házteremtő földjeink legértékesebb részét, a Bánságot, a Békésát, elvezettük a helyi legelőket, az erdőket, számolunk kell a mezőgazdaságnak időjárás okozta kockázatával, a tengerentúli versenyyel, Országország várható bekapcsolódásával a világ bűzpacinacím almentálában, számolnunk kell azzal, hogy a földhirtörésben, bármily jogos és méltányos igények kielégítését célozza, elkérhetetlenül a termelési eredmény megőrzésére, vagy vezénél és számolnunk kell végre azzal az aránytalansággal, mely a főváros és a csúnya ország lakossága között fennáll.

Mind ezek a tényezők imperatívise arra intenek bennünket, hogy elmúlt az ideje annak, mikor az ipar a mezőgazdaság mellett a mostoha gyermek szerepét játszotta és a selymököt ipar talpraállítását, mint egyetlen sürgős kérdést oldja előlérbe.

Van azonban még egy fontos szempont, mely a fentiekkel együtt döntő súlyt adhat: az ország finanszírozási helyzete. Ha számra vesszük, hogy mit fizet adóban az „országot tartató” mezőgazdaság s ezzel szemben a mezőgazdaság mellett a selymököt kereskedő, ha nézzük, hogy az ősszterhezől mennyit fizet a falu és mennyit raknak a roszkadók, szinte keresztetkötünk a fővárosra s ha figyelembe vesszük, hogy ez utóbbiak ezeket az adókat többnyire nem jövedelmükből, hanem elenyésző vagyonyuk roncából fizették, nem nehéz megjósolni, hogy az állam pénzügyi helyzete rövidesen felborul, ha a két teherviselő tényezőt nem hozzuk mihamarabb abba a helyzetbe, hogy teherbírók is legyenek.

Ennek előlérsőre a lejáról feltétlenül és észszerűen nyújtott hitel. A hitelre azonban nemcsak az iparunk, mint termelőnek van szüksége, hanem a mezőgazdaságnak, mint fogyasztónak. A városoknak, mint beruházó alanyoknak, mert ezek nélkül hiába számra és tudna az ipar termelni, ha felvevőképes fogyasztókja nincsenek.

A városoknál szerzendő kölcsönök legnagyobb része közvetlenül vagy közvetve átutánjárja az ipart. Építkezések, közúti, vízvezeték és csatornázás, villamosítási hálózatok fejlesztése, kénysergyárak s egyéb köznyelv létesítése mind igen erős mértékben foglalkoztatják az ipart és csökkentik a munkátlan-ságot.

A mezőgazdasági hitelek azonban csak részben hatnak vissza az iparra, mert a mezőgazdaságnak igen sok oka van, mely amellet, hogy a termelés fokozását célozza s azért elvitathatlanul hasznos beruházásnak minősül, az iparal semmiképp vagy csak igen csekély mértékben függ össze, mint amilyenek a vízvezeték, víznyelés területi lecsapolása, talajjavítások, magnemesítés, az állattenyésztés nevelése és fokozása, intenzív honyhakeresztés, gyümölcs- és szőlőművelés stb.

Kapcsolatos az iparral azonban minden, amihez a gazda mezőgazdasági gépet használ — a modern ékezől kezdve a nálunk még igen csekély mértékben elterjedt villamos-csöves s kapcsolatos vele a mezőgazdaság nyertermékeit feldolgozó mezőgazdasági ipar, a tejgazdaság, a szesztermelés és — messzebb menve — a cukorgyártás is.

Elkerülhetetlenül szükséges arról gondoskodni, hogy a mezőgazdasági hitel tetemes része az intenzív termelés eszközének beszerzésére, mezőgazdasági gépek vásárlására s a mezőgazdasági ipar fejlesztésére fordítassék és a kormány igen bőlezen ténne, ha a mezőgazdasági hitel egy részét — ott, ahol az helyénvaló — direkt modern ékek, vetőgépek, csövesgarnitúrák stb. alakjában folyósítaná.

Az ipart támogató akciók közt tartoznak továbbá a kormány által megindítandó közmuvek, továbbá a kormány által annyiszor beígért építkezések megindítása, mely nemcsak a téglagyárak, cementgyárak, a vasvaterhengerek szemponyjából egészen kívánatos, hanem a kézműves kisiparosok tiszteinek van hivatala tisztes kényeret biztosítani s amellet a mai lakásviszonyok siralmas és szegénytelen állapotát megszüntetni.

A magyar iparnak közvetlenül jutó hitel feladata az ipart életképes, az ipar termékeit exportképeséssé lenni, mert tisztában kell lennünk azzal, hogy a megmaradt néhány magyar város és a magyar mezőgazdaság soha sem lesznek képesek a főleg a fővárosba koncentrált ipart elegendő megrendelésekkel ellátni s nekünk mindenáron arra kell törekednünk, hogy az elszakított részek szükségletét s ezenfelül Szerbia, Románia s a messzebb fekvő kelet szükségletének egy tetemes részét magyar ipartermékekkel fedezhessük. Erre pedig versenyképes árak kellene, amik ma nincsenek, a versenyképes ár alapfeltétele pedig az olcsóbb, gazdaságosabb termelés. Feladatunk tehát az ennek elérhetősére szolgáló eszközök és módok kutatása.

Gett-e fügefalebeleket a festményeire?

Részletfizetés és lakáskérdés

Kövikus, hogy nálunk mozgalmat kell indítani olyan esekélyiségért, hogy a házbért havi részletekben lehessen fizetni. Kövikusnak látszik, hogy a kormány az első szempontlányra nem siet teljesíteni ezt az óhaját, mibelyt általában megnyilvánul. Hiszen ezzel nem enged el semmit a lakóknak, ezzel senkinek sem ad ajándékot. Házbérben nem veszt a háztulajdonos, adóban nem veszt a kincstár. Miért tehát a nagyképu barsóság? Nem emeljük: erről szó sem lehet! Miért lett dogma, ami más országban egészen szokatlan, hogy egy házbérben kell előre lefizetni negyedevenként a lakbért!

Mert a mi megromlott közszellemünk mellett minden hatalmi kérdés és a belső tartalmán nélkülvő tekintélyek hatalmaskodással kényserítik ki a tekinetly fogaskorgató tiszteletet. Ha egyszer a miniszter elszólta magát, az ő elszóása szent és sérthetetlen. És ha egyszer a háztulajdonosok egyesülete, a háztulajdonosok egy harszás töredékének szervezete, a régi képviselőházban kiadta a diktafont, hogy ezennel ne legyen részletfizetés: ezt a tekinetlyt is meg kell övni. Mint egykor hajdanában, a régi Pest idejében a szabad steigerolás és felmondás viruló korakában, ismét üljön ki a hódoló tisztelet az arvozsákra, ha felhangzik ez a szó: „Der HAUSHERK”!

Szegénytelenek, hogy ilyen alárendelt körkésben szaktületeknek kell megmozdulniuk, politikai pártoknak kell állást foglalniuk és a 30-as bizottságot kell egybevívni. Hiszen elegendő az az érv, hogy senki sem készült fel az egy összegben való fizetésre, tehát sok embernek gondot és nehézséget okozna a szükséges pénz előteremtése. Az állam gazdasági helyzetének megjavulásával nem tartott lépést a magán gazdaságok megerősödése. A kereskedelem és ipar helyzete még mindig súlyos, a közönség fogyasztóképessége meggyengült, még mindig sürn olvasunk kényszerzevességi tárgyalásokról. Ily körülmények között számos existenciára részére súlyos fizetési nehézségekkel járna a negyedévi bérnek egy összegben való előteremtése.

A kormány azonban tündélni akar azzal, hogy neki már sikerült helyreállítani a normális viszonyokat. Ehez mindenkinek alkalmazkodni kell. Kivétel rendszabályokat már csak a közszabadságok kérdésében tart indokoltak; gazdasági téren minden rendben van, tehát szépen és rendezetten fizetni kell egy összegben a házbért. Különbösen is statisztikai adatai vannak a kormánynak, hogy a részletfizetés kedvezményt, amikor megadták, amúgy is kevesen vették igénybe. Ez aztán az érv! Homlokgöngyest ellenkezőt bizonyítja, mint amit bizonyítani akar, hiszen, ha ez igaz, akkor annál kevésbé veszedelmes a részletfizetés, mert tényleg csak azok veszik igénybe, akik nagyon szorulóknak. Ez pedig nem a kiskiszirtencik vagy nagyvezisztencik kérdése, mert esetleg egy kislakás bérlője a maga kishérbt könnyebben fizetheti, mint egy nehézségekkel küzdő drága üzlet-helyiség bérlője.

A népjóléti miniszter úr a kérdés rendezését az ő kedves háztulajdonosok-egyesületére akarja bízni. Ez az egyesület, amely feltérte magát alapszabályán, a közösi választások alkalmával beavatkozott a párt-politikába, ennek az egyesületnek a vezető-égre körlevelekben fordult a háztulajdonosokhoz, közölve a házbán lakó választók névsorát és felszólította őket, hogy lakójukat tereljék be a Ripka-párt táborába, lapjukban szenvedélyes támadásokat intéztek ellene. Mi, akik Budapestén a régi városházán a lakbérkedelmel kezdeményeztük, de soha a háztulajdonosok érdeke ellen nem vetettünk, az ő szemükben felgatózó és kommunizisták vagyunk. Azok vagyunk, mert rámutatunk arra a primitív igazságra, hogy 1926 május 1-én és november 1-én nem lehet a bérkek teljesen felszabadítani az 50%-os aranyarparitáson felül is és nem lehet a felmondást szabaddá tenni, mert hiányoznak a normális lakásépítési feltételek. A népjóléti miniszter úr még a drágasági bizottság fennállásának idején kifejtette, hogy évi ezernél több új lakás előállításra szükséges ahhoz, hogy szabad versenyről lehessen beszélni. Az építőkezlet akció megakadt, a szükség nagyságához képest az előállított lakások száma elenyésző.

A népjóléti miniszter úr a háztulajdonosok egyesületére akarja bízni, hogy ki kapjon részletfizetési kedvezményt. Tiltakoznunk kell az ellen, hogy magántesztület, amely amellet politikai is, hatóság jogokat gyakoroljon. A háztulajdonosok egyesülete nem foglalja magában a háztulajdonosok összességét. Ez természetes is, mert elsősorban a család házak tulajdonosai, akik maguk laknak házaikban, egyenes ellenkeltetésben állnak a bérházak tulajdonosaival. Ezek a kis háztulajdonosok ugyanis az állannak fizetnek házbért a házbéradó és kincstári haszonrészesedés alakjában. A bérkek folytonos emelkedése nekik tehát nem érdekük, mert hiszen azért az élve-

zetért, hogy a bérházak tulajdonosai magasabb bérrel szednek, nekik a maguk családi háza után is magasabbra fokozott bérterék után kell házbért, illetve adót fizetni. De nem tartozik közéjük a bérházak tulajdonosai közül számos bérháztulajdonos sem, aki ellenzi a háztulajdonos és a lakók közötti helyzet szakadatlán kielégését. A mi pártunk tagjai közül számos háztulajdonos van, aki távol áll a háztulajdonosok egyesületétől és híve a lakásvédelemnek. Így például az Országos Kereskedők és Iparosok Szövetségének elnöke a lakásvédelem egyik régi híve, maga is többszörös háztulajdonos. A háztulajdon — amint azt már sokszor kifejtettük — nem foglalkozás, hanem tökébefeletés és tökékonserválás. A háztulajdonosok nem képeznek egészeséget osztályt, hanem nagyon is sokfélék. A régi időben is volt sok háztulajdonos, aki alig emelte a bérceket és súlyt helyeztet arra, hogy megtartsa régi bérlőt. Viszont voltak olyanok, akik állandóan steigerolták és nem fordított a több házbér szempontján kívül más szempontokkal is. Vannak háztulajdonosok, akik még a régi időből tartották meg objektumukat, tehát átéltek azt a korszakot, amikor a teljesen köztött házbér mellett a háztulajdonnak viselnie kellett a háborús terheket. Vannak viszont olyanok, akik a köztött gádkölköds idejében kedvező feltételek mellett szereztek meg házaikat, amikor megvolt a jó szimatjuk, hogy a házbércek rendszeres emelkedése mellett kitűnő tökébefeletésre tesznek szert. Vannak háztulajdonosok, akik a maguk pénzén építkeztek és vannak sokan, akik jelzálogos kölcsönök és bankkölcsönök segítségével emelték fel az épületeket, tehát abban saját tőkékül aranylag egészen csekély. Vannak háztulajdonosok, akik teljes mértékben kiélveztek a korona zuhanását és potom, lerongyolt koronákkal fizettek vissza az aranykoronában felvett kölcsönöket. Vannak viszont háztulajdonosok, akik akkor jutottak az objektumokhoz, amikor elődük már hozzájutott ehhez a nemzeti ajándékhoz.

A népjóléti miniszter intézkedése azt akarja elérni, hogy a háztulajdonosok mind beleszótíttassanak a háztulajdonosok egyesületébe. Hiszen mai helyzetben az egyesületnek még az erője sincs meg ahhoz, hogy bármely háztulajdonosra rákényszerítthesse a részletfizetés engedélyezését. Ha a népjóléti miniszter abban a gondolatkörbe mozog, hogy a részletfizetés kedvezményt csak esetenként akarja megadni, ha azt a lakó kérelmei és gazdasági helyzete indokolja: akkor a kérelem bírálója nem teheti meg a háztulajdonosok egyesületét. Akkor erre külön szerveket kell létesítenie, amelyekben képviselve vannak a háztulajdonosok, amelyekben vannak a bérlők a közönség által összehívott névjegyzékek alapján.

Ha ilyen intézményt teremt a népjóléti miniszter, az esetenként megadható részletfizetési kedvezmény érdekében módosítani kell a lakásrendelet 56. szakaszának 3. pontját, Eszerint „fel lehet mondani, ha a bérlő a fizetésével írásbeli felmondás daadárt vétkesen késedelmeskedik.” Jól jögezzük meg tehát: egyszeres nem fizetés még nem ad jogot a felmondásra! A nemfizető bérlőt írásban kell felhívni a fizetésre. Már most ezután azt a szakaszt kellene beiktatni, hogy „nem tekinthető vétkesen késedelmesnek az a bérlő aki a bérnek legalább egy havi részletet fizetette és a részletfizetés kedvezményét, tekintetűl gazdasági helyzetére, indokoltan, írásban kéri.” Amennyiben a háztulajdonos a kérelmet teljesíti, további eljárásnak nincs helye, amennyiben pedig abba bele nem egyeznek, külön e célra felállított szervek szabad mérlegelés alapján döntenek. Szabad mérlegelés alapján azért, mert üzletemberekül nagyon súlyos következményekkel járna annak a hangoztatás, hogy fizetési zavarai vannak.

E ponton derül ki, hogy a kérdésnek ilyen rendezése messze megúto all az általános rendezésnek, amely átmenetileg bárkinek megengedi a havi részletfizetést.

A kérdésnek tehát az a helyes megoldása, hogy átmenetileg meg kell adni mindenki számára a havi részletfizetés kedvezményét, de mint állandó intézményt rendszeresíteni kell a fel kérelmére esetenként megadható részletfizetési kedvezményt.

Mind ez azonban a lakáskérdés terén csak jelentéktelen epizód. A dolgok lényege az, hogy 1926 május 1-én és november 1-én nem következhetik be a bérkek és a felmondás felszabadítása és nagy arányokban meg kell indítani a lakásépítési akciónak. Minthogy a lakásépítési akcióra csak az állam vagy a város képesek, az állam pedig ezen a téren kiesnyes, csak egy megoldás képzelhető: a lakásépítési akcióit át kell venni a városnak, a város számára pedig olyan új bevételi forrást kell biztosítani, amelynek minden feltétele van köve a lakásépítési akció céljának...

Együtt van-e már a negyedévi házbért?

24.000 jogfosztott polgár a legközelebbi napokban visszakapja választójogát

**A jövő héten ül össze a központi választmány
Nem sikerült Wolffék utolsó szavazóirtása**

A Wolff-féle központi választmány legutolsó szavazóirtását most reparálják a városban. 25.000 jogfosztott polgár elközbott jogait követeli vissza, s az új központi választmány intézkedése következtében már útban is van a negyedszáz ezer választó kiállító sérelmeinek a gyökeres orvoslása. A „Polgár” egyik legutóbbi számában közöltük azt a statisztikát, amely a kurzus legutolsó szavazóirtását mutatja be és amelyből kitűnik, hogy Wolffék egyedül a Terézvárosban kerek 15.000 polgárt akartak elűlni legelőbb jogától.

Azonban az új központi választmány, élen Vázsonyi Vilmossal, ráen állt, hogy a szavazók újabb megtizedelést megakadályozza s mint ismeretes, határozatot hozott, mely szerint az ismeretlenség címen és az egyéb más indokok alapján kihagyott választókat mind felszólításnak kell tekinteni s ügyüket hivatalból kell felülvizsgálni.

Ennek a határozatnak alapján a főváros jogügyi igazgatósága az elmúlt hét végén megkezdte a jogfosztott választópolgárok ügyének sűrűs revizióját. 60 tisztviselő állítottak be a beérkező 29.000-nél több felszólamlás elintézésére, de egyáltalán ideiglenes közbiztosított mindazoknak, akiknek kihagyását a központi választmány határozata értelmében, hivatalból kellett felülvizsgálni, körülbelül 14.000 idezést küldtek szét a kerületi előjárások útján az „ismeretlen-

ség” és egyéb címenek kihagyott választóknak. Szombaton már megkezdődött a városban a behízlott „ismeretlenek” jelentése és egész most szombatig, tehát egy teljes héten át a 60 tisztviselő alig győzte a sejt egy jelentező „ismeretlen” választó adatait feljegyezni.

A 14.000 behízlott közül alig néhány nem jelent meg a városban, azonban ezek ennek ellenére fel lettek véve a névjegyzékbe. A megjelent „ismeretlenek” közül pedig alig 2-3% lett visszautasítva, a többiekkel nyomban a helyszínen közölték, hogy fel lettek véve a névjegyzékbe. Ertesülésünk szerint a 25.000 kihagyott választó közül legfeljebb 1000-1200, tehát legrosszabb esetben 3% lesz olyan, aki ezután sem fog a választói névjegyzékben szerepelni de ezek legnagyobb része halott, vagy elköltözött. 24.000 választó mindenképpen visszakapja szavazójogát, amelyőt Wolffék, régi módszerükhöz híven el akarták őket útni.

A központi választmány a jövő hét első napjában fog ülésre összejúlni, hogy a 25.000 jogfosztott választó ügyében döntsen, mert augusztus 1-én már közzé kellene kiűggeszteni a kihagyott névjegyzékeket. A főváros új rezsimjének tehát az lesz az első cselekedete, hogy egy negyedszáz ezer jogfosztott polgárt visszahelyezze jogába.

Járni és nem akadékoskodni. Vázsonyi nyilvános „menszégysége” azonban elmarad — Wolffék szerencsére, mert ezt a foltot azután igazán nehéz megtalálni volna le magukról.

Ilyen visszárs helyzetek állanak elő, amikor a tisztviselők politikáznak. A tisztviselőket nem azért választják meg, hogy a különféle politikai pártok szolgáivá váljanak és az ellenfél hirdetésében vegyenek részt, hanem azért, hogy a község érdekében dolgozzanak.

Wolffék vitték be először a kizárólagos párt-politikai szempontokat a tisztviselőválasztás elintézésébe és ezeket a furcsa jelenségeket tehát ők felelősek.

A demokratikus blokknak nincs szüksége arra, hogy akár egyik, akár másik vezérének a tisztviselői guszáljanak, mert ezt senki sem kívánja tőlük, de igenis azt mindvégig követelni fogják, hogy minden politikát feltevére, minden körülmények között a község érdekében sikkra szálljanak és politikáds helyett inkább dolgozzanak.

„Ki a legény?”

A túlsó parton néhányan csak nem nyugszanak. Nem tudják elviselni a gondolatot, hogy új korszak, új szellem vonult be a városba, amely nem a gyűlölet és a romlás, hanem a szeretet és alkotás jegyében akarja a város sorsát a szebb jövő felé irányítani. A Frűhrwth Mátyás az a szebb jövő felé irányított — mert nem is akarja — megérteni, hogy befellegzett a romlás korszakának. Nem tudják és nem akarják megérteni, hogy most mindent felülír a szeretettel kell együtt fogni e város minden polgárának, hogy Budapestet felméljék a posványból. Miközben a most megalakult szakbizottság ülésein pártkülönbség nélkül mindenki hangsúlyozta s megilletődött, fogalomszerű kijelentéseket tett, egymást támogatni akar, szeretetet és békét hirdető szándékairól, ugyanakkor Frűhrwth a gyűlölet, az egyenlenség bombával próbálta a bizottság képes együttműködését felrobantani.

Már az első szakbizottsági ülésen, a közlekedésügyi bizottság első ülésén nagy vihart támasztott Frűhrwth Mátyás a közbeszólásával, hogy a villamosvasút azért rongyolódott le, mert a szocialisták kommunizmust csináltak. Miközben minden oldalon, a szocialistáknál, a demokratáknál, a Wolff-párton, a Kossuth-párton egymástán hangzottak el a legmegértőbb hangok, felszólalások, Frűhrwth ismét azzal állt elő, hogy azért olyan rosszak az ország szocialistáinak viszonyai, mert a kommunizmust mindenütt tönkretették. Gyűlölettel szikrázó szemekkel, vörösre hevült képpel kiáltotta tízezer is egymásután a kurzusvezér: — Izen maguk, a kommunizmust az okai mindennek! A baloldali persze hargosan tiltakoztak az érdekes botrányhajlás ellen és egyik polgári városiatta meg is jegyezte, hogy az őléves kurzusuralomnak talán még nagyobb bűnei voltak, mint a kommunizmusnak. Még a Wolff-párton is tiltakoztak a kurzusvezér kifakadásán. Havas Rezső erősen le is intette Frűhrwthet, hogy ne hozakodjék elő folyton ilyen dolgokkal. Dinich Vidor pedig megjegyezte, hogy most nincs ennek itt az ideje, most legelőbb is úgy kell nekik polgártársait szeretni, mint ahogy gyűlölni tudtak. Mátyás erre még dühösebb lett és azt kiáltozta, hogy különb legyen ő, semhogy őt közbeszólásokkal el lehetne tolni arról az útról, amelyre beszédét folyamán ráért.

— Különb legény vagyok én. Négyüléseken nevelkedtem, nekem hlába szólnak közbe — kiáltozta Frűhrwth Mátyás.

— Különb legény? Majd meglátjuk: ki a különb legény — válaszolta csendes mosollyal Latinék Jenő.

Rövidesen elváltk, kinek volt igazza: Frűhrwthnek-e, vagy Latinéknak!...

Csilléri indítványozni akarta, hogy Vázsonyit fosszák meg diszpolgárságától

Mikor a tisztviselők vezetői beleszóltak a főváros igazgatósába — Hogyan lett Sipőcz Jenőből polgármester?

A Wolff-féle tisztviselői feketé-listák és a tisztviselői pártülésének inkvizitórius vizsgálata: a Wolff-féle városban csakhamar megtették hatáskörük. A régi tisztviselői kar nagyszűrészt elváltították, a megmaradt tisztviselőnek éreznük kellett a terror erős kezét és ismét megtörtént, ami ilyenkor elmaradhatatlan, hogy:

„Ezek a vezetők nőttek ki a tisztviselők közül.

Ezek a vezetők természetesen nem a régi értelemben volt vezető tisztviselők közül valók voltak és legelőbb később érték el hivatali pályájukon is azt a vezetősépre, melyet társadalmi téren tisztviselőtársaik között hirtelen kiváltak. Az újalakult városbába idején kezdett szerepet játszani a Fanz, a Főbörös Alkalmazottak Nemzeti Szövetésge és ennek keretében folyt le a tisztviselői vezetőléne ténykedése. Ez a működés nem maradt meg azok között a keretek között sem, amelyben a hasonló célú szervezkedések mozogni szoktak.

A tisztviselői kar vezetői nem elégedtek meg azzal, hogy az összes tisztviselőket nevében a kellő és szükséges bizalmi nyilatkozatokat szállítsák a városbába akkori vezetőségnek.

Annára át voltak hatva a Wolff-féle többség uralmának történelmi fontosságától — és egészen bizonyosan, örökérvényűságtól is —, hogy ezen kívül még azt is szükségesnek tartották, hogy állást foglaljanak a régi városbába liberális többsége ellen, sőt személy szerint Vázsonyi Vilmos ellen is.

De azt is szükségesnek és megengedhetőnek tartották a tisztviselői kar akkori vezetői, hogy ezen túlmenően melyben bármilyen város vezetőségnek kérdésebe is és a történelem fel fogja jegyezni, hogy a főváros tisztviselőinek akkori exponensei voltak azok, akik Wolffék idejében először tartották szükségesnek, hogy

támadást intézzenek a főváros autonómiaja ellen és az egymást követő kormányoknál instancizáznak a főváros élére kinevezendő kormánybiztos érdekében.

Mindenesetre egészen sokatlan és különös jelenség, hogy maguk a tisztviselők aratkoznak be ilyen kérdéseibe és a városbába diktatura megtörténésének egyik jólelkű következője mindenestre az is lesz, hogy véget fog vetni ennek a helyzetnek, ami a főváros igazgatósá, valamint a tisztviselői kar függetlensége szempontjából egyformán áldásos lesz.

Nagyon régen volt már a Wolff-párt bevonulása és így nem csoda, hogy sokan nem emlékeznek azokra az íjletes eseményekre, amelyek akkoriban lejátszódtak. Amikor Vázsonyi látta a nagy átalakulást, visszamenekült arra, hogy legelőbb tisztviselő a kömmünben helyén maradj és bizony megmonogotta, róluk a véleményét. Erre mindenké

felhokant. A tisztviselőtársadalom megértéséről beszéltek, amelyet nem szabad megbosszulatlannal hagyni.

A tisztviselői szervezete, a Fanz magára vállalta, hogy elégtelét szerez Vázsonyi Vilmosmal szemben.

Valóban kiadtak egy kömmünikét, amelyben nekironították Vázsonyi Vilmosnak és „brutális támadás” visszautasították.

Ez még nem lett volna baj, mert a véleménynyilvánítás szabad, de még tovább is elmentek. Egyszerűen

hűségüket tettek az akkori uralom mellett és kijelentették, hogy a jövőben ok fogják megakadályozni, hogy Vázsonyi valaha is visszakerüljön a Városbába.

Ok is megértették, hogy ott lesznek a Városbába kapujában és velük találja ezembe magát Vázsonyi, ha be meri tenni a lábát a főváros épületébe. És igazuk volt. Ott voltak a Városbába kapujában, valóban fogadták Vázsonyi Vilmost, de nem azért, hogy újbába akadályokat gördítsenek.

Ezekről a dolgokról már több-kevesebb adat nyilvánosságra került, de azt már kevesebben tudják, hogy

ki állott ezeknek a mozzanatoknak hátterében?

Annál is inkább nehéz volt ezt megállapítani, mert nem igen jelent meg a nyilvánosság reflektora előtt.

A Vázsonyielles nyilatkozatot Sipőcz Jenő tiszti ügyész készítette és Lung Géra csupán kijavította.

Az ügyészből aztán kormánybiztos, helyettes főpolgármester, majd Wolffék bizalmából választott polgármester lett, tehát az a kis munka a hullászt mögött jól jövedelmezés és megindult egy politikai karrier, hogy a mostani zsákucába vezessen.

Mind ezekről könnyű volna megérződni, ha az iratokat előkeresnék, de ezek körül is bajok vannak és ennek a története talán még érdekesebb. Az akkori időkre jellemző, hogy komoly formában felmerülhetett az a terv, hogy Vázsonyi Vilmost, akinek a főváros körül érdemelt meg az ellenfelei is elismerik, megfosszák diszpolgári kitüntetésétől.

A Vázsonyielles akéit Csilléri András vette a kezébe és neki kellett volna Vázsonyit „leplezni” a főváros közgyűlésén, éppen abban a terebben, ahol anyai diadalt aratott.

Csilléri komolyan vette megisztelő megbízatását és elkezdte a tisztviselőktől mindazokat az okmányokat, amelyek Vázsonyi Vilmost „kompromittálták”. A tisztviselők akkor siettek az új csárnak kedvében

Elsőrendű, száraz, aprított

bükk-tűzifát

legelőbban szállít:

**Prosyvania Rt. Gépfavágója
Józsefvárosi p. u. X. sz. kapu
Telefonszám: József 90-72**

Engedményes árban hangszerok és gramofonok a Nemzeti Demokrata Pártkör tagjainak
Lemez újdonságok legnagyobb raktára
Wangser-Otthon

FEKETE MIHALY
Budapest VIII. kerület, József körút 9. szám

Ha kánikula lesz: később, ha esik az eső: hamarabb lesz olcsóbb a villamosjegy

Legalább is ez az illetékes ügyosztály véleménye — „Felette súlyos aggodalmak közepette” hagyta jóvá a tanács a szakaszok ötlekezését és a 3000 koronás átszállójegyet

A közlekedésügyi bizottság múlt heti ülésének következményeként a főváros tanácsa esütőrtökön vette tárgyalás alá a villamosvasúti tarifa módosításának kérdését. Amíg a múltban, az aranyévek korszakában, az ilyen tarifamódosítást ügyek percek alatt, ügyszólván minden hosszúság nélkül fogadták el, mert hiszen drágításról, a közönség terhelés fokozásáról volt szó, addig most egy teljes délelőttöt vesztett el a tekintetes tanács drága idejéből az új törvényhatóság által követelt reformok megvitatására, nyilvánvalóan azért, mert a város-haza urainak sokkal nagyobb megrendőnlásra volt szükségük az árak leszállításának megbeszélésére, mint annakéjtán az áremeléshez.

Delelőt tíz órától délután fél kettőig töprengt a tisztelt tanács ama probléma felét, vajjon leszállítsa-e az átszállójegy árát és ölelére tárja-e a szakaszok karjait. Végül Folkasházy Lajos alpolgármester alaposan megfontolt javaslataira kimondották az urak, hogy *aggodalommal* hozzájárulnak a villamos átszállójegynek a közlekedésügyi bizottság által kért 3000 koronára való leszállításához, úgy a küll, mint a belterületre és hozzájárulnak a kétszeri átszállás bevezetéséhez. Hozzájárulnak *aggodalommal* ahhoz is, hogy a szakaszok új beosztást nyerjenek, hosszabb útvonalban legyenek megállapítva, s hogy egyesidek az öleléző szakaszok rendszerét. Ezzel egyidejűleg *aggodalommal* hozzájárultak ahhoz is, hogy a héti kártyák árát a költsémenyekhez képest mérsékeljék. A tisztelt tanács ismételt retentenes *aggodalma*, amelyet a határozatban is nyomatékosan és többszörösen hangsúlyoztak, arra vonatkozik, hogy nem érinti-e majd az árszállítás a vasút behúzási programját.

A tekintetes tanács azonban egyáltalán nem foglalkozott a reggeli jegyek, a gyermekjegyek, az iparostanócskéjegy és az egyrészes jegyek kérdésével, ugyancsint a pótkocsikon való dohányzás engedélyezésének a kérdésével. Ezeknek a problémáknak a megoldását az illetékes ügyosztályra bízta, de hogy mikorra oldja meg a tisztelt ügyosztály ezeket a gordiuszi csomókat, azt nem fixirozták. Az ügyosztály pedig eddig egy vonatkozólag mosolygó arcra ezt a választ adta:

— *A: attól függ, hogy meleg lesz-e, vagy esni fog-e az eső. Ha nagy lesz a kánikula, akkor később, ha borús lesz az idő, akkor hamarabb nyerne el-
intézték ezek az ügyek.*

A tanács most a villamosvasúti igazgatóságához írta át, hogy a határozatot alapján haltsa végre a tarifareformot. A vasútnál tehát megkezdődnek a hosszadalmas tárgyalások, kezdetüket veszik a bonyodalmas számítások. Természetesen mindez a legkényelmesebb kánikulai időben, s ha nagyszokára ezeknek elkészülnek, átvonulnak a kereskedelmi minisztériumba, ahol újra előről kezdik a tárgyalást és a számítást. Néhány héthe mindenesetre beletelik, amíg idáig fejlődik a dolog. Mert hát kár a nagy sietés ilyen meleg időben. Azután, ha a minisztérium is jóváhagyta a „nagy” reformot, akkor megkezdődik a jegyek nyomtatása, ami a vezérigazgató úr helyettesének nyilatkozata szerint legalább is 6 hétet vesz igénybe s így ha minden jól megy, mire leszik az első hó, talán már 3000 koronáért egy óra belüli kétszer szállhat át egyik villamosról a másikra a pesti polgár s örömlükben még a szakaszok is összelelekeznek.

Pesterzsébet másféléves útja községtől—városig

Az amerikai polgármester — Vásárcsarnok, keskenyvágnány vasút, játszótér, tüdőbeteggondozó

A legutóbbi nemzetgyűlési választásokon, Erzsébetfalva a demokrata Fabian Béla küldötte be képviselőként a nemzetgyűlésbe és másfél évvel ezelőtt a községi választásokon az ellenzék abszolút majoritást kapott. 40% szocialista, a többi demokrata, liberális és mérsékelt keresztény, a kurzuspartok mindössze néhány embert tudtak behozni a képviselőtestületbe, de csupán virillista alapon, választottat egyelőregett sem. Azután megválasztották polgármesterül Chikán Béla dr.-t és kezdetét vette az „átkos” liberális rezsim. *Ma pedig Erzsébetfalva Pesterzsébet város és a sívöhamokra épülés, Budapest közvetlen közelében új, modern magyar város körvonalai bontakoznak ki a esodálkozó szomszéd előtt oly rapid gyorsasággal, amelyet csak Amerikában lehet tapasztalni, amikor márol-holnapra varázsolódik a pusztá uralgat hatalmas telepek, később zingészi nagyvárosok.*

Rögtönfelismerés. Csak egy rendelének van ennél-tökéletesebb berendezése Budapestben. *400 milliót adott erre a célra a város, de az egészségügyi intézkedések ezzel nem fejeződtek be. A tuberkulózis leküzdésére most dolgozik ki a képviselőtestület a porosz „Tuberkulózisegyeszt” mintájára egy rendeletet, mely kötelezően teszi a tuberkulotikus betegek bejelentését, hogy így a gyógyító és preventív intézkedések alapját megteremtse. Azt reméli ezen a vezetőség, hogy 2-3 év alatt olymódon javulás fog mutatkozni, mely igazolni fogja a megtett intézkedések helyességét.*

Csatornázás, vízvezeték

A városoknak adandó amerikai kölcsönből új, hatalmas egészségügyi intézkedések létesülnek majd Pesterzsébetben. A legutóbbi árvek tapasztalatai alapján mindenképp a *16 útvonalon karakják csatornázni és vízvezetékkel ellátni*. Tavaly már 16 községet építettek, most hi akarják a csatornázási hálózatot fejleszteni. Ha a fő utca csatornázása meglesz, rá kerül a sor az összekötő utcaakra is. Párizsban *intézködés és személtvarozás-autonobiloktat rendelkez, melyek porlezsgó gázzellett vannak elítelve, úgyhogy a személtvarozás mosáni, egészséggrontó módja is megszűnik. Hatalmas méretű személtvaró létesül ezzel kapcsolatban, melynek épületi 3000 négyzetöleket foglalnak le. Ezekre a dolgokra 1100 milliót szavazott meg a város. A templom mögötti terület főútra teljesen beparkolószok. Az idén kezdték meg a munkát és az egyrészes már virágos, padokkal ellátott sétateret látunk. Itt építik meg a gyermekjátszóteret öltözőkellékek, pancelóhelyet, ahol homokban és vízben játszhatnak majd az apróságok.*

Modern kullatás is épül a kötelező ravalatározás behozatalára. Augusztusban ez is megnyílik.

A vásárcsarnok és keskenyvágnány vasút

De a közlelémezés terén is megteszi magát az új vezetőség. Elsősorban hatalmas vásárcsarnok épít *ötmilliórd korona költséggel*. Ez az a hatalmas üszeg nem a polgárság adóllérel emészt, nem adószámszámlás fundamentumán létesül, hanem Chikán Béla dr. polgármester pénzemberekből álló konzorciumot hozott össze erre a célra. Az új vásárcsarnok már telő alatt van és Pesterzsébet ebben példát fog mutatni a többi vidéki városoknak, mert vásárcsarnok eddig sehol sem volt. A berendezés a lehető legmodernebb. *Hatalmas kútk állnak a kereskedők rendelkezésére és október 1-én Pesterzsébet lakói már a vásárcsarnokban szerezhetik be szükségesleti cikküket a poros piac helyett.*

A vásárcsarnokkal kapcsolatban került fel az *életvezési összeköttetés* vonat költésének terve. Ebben az irányban is berendezés alatt állnak az építési pénzeszközök a tárgyalások. *100 kilométeres kávasúttal van szó, mely Pesterzsébetet Általános és a többi környékbeli községgel köti össze. Egy méteremása árát szabadon szálthathatnak ezen a vasúton a termelők és ezzel az élelmickek is jelentős módon olcsóbbodni fognak Pesterzsébetben. A vasút is kész lesz az eddigi tervek szerint a jövő év tavaszára.*

Gimnázium, színház, mozi

A Pesterzsébeti gimnázium most az elemi iskola vendégszeretettel dívezi. Ezen is segíteni akar a vezetőség és az amerikai pénz egy részen *modern gimnázium épül*. De a kultúra más terén is nagy fejlődést láthatunk itt másfél év óta. *Általános színház van Pesterzsébetben. Kulinyi Ferenc igazgató színársúrlata játszik esteről-estére drámát, operettet és a pestercsébelt szeretettel beszélnek derék színműköllri.*

Kis vedlett épület a színház, de annál büszkébb, modernebb építmény a nyári mozi. Háromezer nézőnek ad helyet a hatalmas, elegáns berendezésű nyári mozi, mely emeleten páholyaival és erkélyeivel oly nagyvárosi képet mutat, hogy Budapestben sem ismerünk hozzá hasonlót, sőt bátran lesozgozhatjuk, hogy Budapestnek nincs hasonló méretű és berendezésű nyári mozgója.

Tavaly még homoklucák voltak Pesterzsébetben ott, ahol most hatalmas vásárcsarnok emelkedik. Jövőre már park veszi körül a vásárcsarnokot. Az egész nagy munka elén pedig Chikán Béla polgármester tisztelettel parancsoló állna, azé a Chikán Béla, aki mögött a demokratikus pártok emberei állának. Budapest is választotta, itt is új élet kezdődik. Ez az ez új élet adja meg legelőt nemokóra az egész országnak, mely megintja a sötétséget és világozság, munka, kenyér, szeretet és megértés jellegűsége után áthitözik.

Százéves

a vasút, az emberi történelem egyik leghatalmasabb lendítő ereje. Londonban kiállított rendeztek a százéves gőzvasút tiszteletére és a külföldi lapoknak egy a centennárium egyik legnagyobb szonáctója. *Mi oly mélyen benne élünk a kölesönös marakodások légkörében, hogy hozzánk ez az emlékképp is csak elkésvé fog megérkezni, Talán azért nem gondolunk ma szívesen a vasútra, mert az élet kollektívességének egész külön csoportja fűződik ma hozzá. A drága tarifa, a vizum, az útlevéltervezés gyönyöröi, a nyári lakások ára és a külfölddel szemben; az áldhalhatatlan valutakülönbözség. Sírnyálvaon szomorú, hogy a kultúra vívmányai lassanként menyryre elvesztik jelentőségüket a leszorított életviszonyai mellett. Mások már a rádióhall tartanak, nálunk tömegesen szabadulnak fel a cellukát vesztett telefonok. Londonban az expresszvonat önnyelpek is mi vicinális-bajokkal vagnunk tele; a főváros lakosságának minden energiáját latba kellett vetnie egy választásnál, hogy leszállíthassák a villamosjegy árát. Fáj az emlékezés és fáj az összehasonlítás. Fáj arra gondolni, hogy 1825-ben, a vasút felállításának évében alapította Széchenyi s tudományos akadémiát és a vasút centennárius ünnepeinek évében hónapokig tartó szénázimot miatt nem lehet tanítani az — elemi iskolákban ...*

Hanvay Sándor

nyugatmagyar kerületi előjáró is íthagyott bennünk lecsú nélkül, hirtelen, örökre, Férferégre, munkabírása teljében ragadt el váratlanul a halál Hanvay Sándort, atinek halál' íre ésinte megdőbőnést és részvétet váltott ki a fővárosban mindenütt, ahol ezt a puritán föltámasztól ismerék, szerették és becsülték. *Idegen földön Münchenben érte utól végezte, ahol csak rövid pihenést keresett, de az örök pihenést találda meg, Hanvay Sándor. Aradon született 1857-ben és mint diákok, 1877-ben lépett be a főváros szolgálatába. Mintaképe a tőkésmeretes, szorgalmas, becseltető költészívelelnek, s eme tulajdonságai segítették 17 évi hivatalnokkodás után az előjáró szerepét. Több mint 23 évig vezette a V. kerületi előjáróságát és közel negyedszázados működése alatt nemcsak a kerület, de a — főváros minden polgárának tiszteletét és nagybecsűségét vieta ki magának. Nem osztályozta sem vallás, sem felekezet, sem rang, sem címszerzőt a polgárokat, előtte csak mindenképp egyszerű polgár volt, atinek ügyét mindig a legjobban a kös- és a magános érdekében szemellett való tartásalval intézett el. A főváros szocialis intézményeinek létesítése nagybőrbést az ő 6 névhez fűződi: 1917-ben nyugatomba vonult s azóta egész haláláig a Főváros Jagszabályok szerkesztéséig volt. Hanvay Sándort a főváros a maga halójánál tekinteli és letekedett, hogy halottait Münchenből Budapestre szállítsák. A jövő héten fogják díszirányban örök nyugatomba helyezni. Az ehunyt előjáró a Jöcséfvárosban kezdte pályáját. Mint játszóterest előjáró, megvalósította az Általános Jötkönyvűt Egyséltet. Később az előjáró értekelte elnöke lett, ami utópolgármestri rangnak felet meg. Ahény év az V. kerület előjárói állásából vonult nyugatomba.*

Mindent átfogó, nagyarányú építkezési programot követel a közéleti bizottság a fővárostól

Naptrend előtti felszólalások a lakás- és építkezés kérdésében

A közgyűlés nyári szüneté ellenére a különböző szakbizottságok egymásután tartják üléseit. Holnap, szombaton, délen 12 órakor a középítési bizottság tartja meg alakuló ülését, amelynek napirendjén 8 pont szerepel. Az első négy pont, különböző üzlethelységeket építtetések engedélyezése, míg a többi pontok már nagyobb jelentőségű tárgyakról szólnak. Ezen a bizottsági ülésen fogják érdemben elhatározni a mesterselel két ötemetelés bérház felépítését, ami mint ismeretes 20 milliárd koronába fog kerülni. A babérceai kislakások telep tatarozásának ügye és a Budas-fürdő kazánletelepének újjáépítése szintén ennek az ülésnek a napirendjére tartozik. „Tárgyalni fogják továbbá az ügyosztályok összevonása következtében szükséges hivatal átépítési munkálatokat és a Károly körút 15. számú ház lakások céljára való átalakítását.

Ertesztésünk szerint a szombati ülésen a demokratikus blokk részéről úgy a demokraták, mint a szocialisták napirendelőtti felszólalás formájában követelni fogják a nagyarányú lakásépítési akció megindítását. Baross János ez ügyben a következőket mondotta tudósítónknak:

— A demokratikus blokk napirend előtt szóval fogja tenni a főváros rendkívül súlyos lakásviszo-

nyalt és követelni fogja, hogy végre komoly formában induljanak meg a középítések. Nemesak a lakásépítés, de a munkanélküliség megszüntetése érdekében is elsőrangú feladat az építkezések megindítása. Ne teljék el a főváros, ha pénze van, hanem lakásokat építsen. Tudomásom van arról, hogy sok vállalkozó ingyen adna telket a fővárosnak, ha építkezési megbízásokat kapna, mert legálább munkát adna mind a foglalkoztatni és maga is keresne valamit. Követelni fogjuk, hogy a főváros vegyen fel építkezési célokra nagyobb összegű állami, helyi, külföldi kölcsönt, hiszen ajánlat bőven van minden oldalról. Végül követelni fogjuk, hogy dolgozzanak ki egy mindent átfogó részletes építkezési programot s ne kapkodjanak az építkezésekkel minden cél, minden rendszert nélkül, mint ahogyan azt most teszik.

A szociáldemokrata párt, péntek este tart értekezletet és ezen fogja megbeszélni a szombati ülésen követendő álláspontját. A párt szóoka Büchler József lesz.

13.000 konyhanélküli lakás van Budapesten

Átlag négy ember lakik egy szobában — De 76.000 polgár odukban felszereken, vaskókban tengeli életét — Megdöbbentő adatok világítják meg a millió Budapesti lakásnyomorát

Megdöbbentő adatokat hallottunk a szerdai szociálpolitikai bizottság ülésén arról az elrettentő lakásnyomoráról, amely ebben a városban uralkodik. Kertész Miklós, szociáldemokrata bizottsági tag, hivatalos statisztikai adatokkal illusztrált, egyórás beszédében sorakoztatta fel a szociálpolitikai bizottság csodálkozással vegyes felháborodása közben azokat a mindennel meggyőzőbben beszélő számokat, amelyek szerint Budapest polgárainak lakásnyomora egyedülálló az egész világon. Hivatalos statisztikai kimutatások bizonyítják ezt a tényt, amiről csak egyedül a kormány nem akar tudomást venni. A folyton emelkedő házbérek mellett a kereskedelem, ipar teljes pangása mellett a munkanélküliek létszámának kiálló nyomora mellett, még a lak- és üzemeltetési havi részletekben való fizetést sem akarja engedélyezni a felsőbb hatalom. Pedig, mint a legújabb hivatalos kimutatás igazolja, Budapest 40.000 ember lakik egy-szoba-konyhás lakásban, akiknek jövedelme havonta alig éri el a kétmillió koronát. Ha ezek a szegény polgárok most egyszerre lennének képtelenek kifizetni a negyedévi házbéret, oda kellene adniok havi jövedelmük 50 százalékát és családjukkal egymillió koronából lennének képtelenek élni, ruházkodni s minden szükségletüket fedezni.

De itt a több mint 50.000 munkanélküli, akik még egy havi lakbértük sem tudják előteremteni, még kevésbé képesek a negyedévi házbéret kifizetésére, 40.000 kispolgár, hivatalnok, kiskereskedő, kispáros, akiknek havi jövedelme szintén nem mulja

felül átlagosan a 2 millió koronát. Ha kereskedőkönél lakásban laknak, több mint félhavi keresetüket kellene odaadniok a negyedévi házbéret fejében. Ezek a statisztikai adatok mind azt bizonyítják, hogy lehetetlen a mai viszonyok között a negyedévi házbéret egy összegben való fizetését követelni.

A lakásnyomor másik oldalát mutatja a statisztikának az a része, amely a Budapestben levő lakások állapotát tünteti fel. Thüring Gusztáv kimutatása szerint 538.000 polgár lakik a fővárosban rendezett lakásban, míg 76.000 polgár lakik nem rendezett odukban, vaskókban, ártóhelyi felszereken és más hasonló lakrészeken. Éli le életét. A pinceszobák száma Budapestben 8992, de világosan bizonyítja a térhatalos budapesti lakásviszonyokat az az állapot, hogy 13.000 egy-szoba lakás van, amelyben nincsen konyha. Egy szobára átlag négy lakó jut a fővárosban. Ha elgondoljuk, hogy vannak egyedülálló emberek, akik 1-2 szobát laknak, s hogy vannak 2-3 tagú családok, amelyeknek 8-10 szobás lakásuk is van, elképzelhetjük, hogy a szegényorsú lakosság körében hány lakó jut egy-egy szobára ennek a statisztikának alapján. Ilyen adatok világították meg azt a sötét lakásnyomort, amelyet Budapest évek óta nyög s ezekkel az adatokkal támogatja a szociálpolitikai bizottság szerdai ülésén a polgárságnak ama követelését, hogy a kormány engedélyezze a házbérek havi részletfizetését és kezdjék meg úgy az állam, mint a főváros az azonnali lakásépítkezést.

A Nádor-kert megvételét az állandó kiállítási terület létesítésével igyekeznek feleltetni a főváros

Évek múltán egyszerre nagy buzgalommal fogtak hozzá a kiállítási területi kérdésének megoldásához — A nagy buzgalom két ügyosztály harcára vezetett

A Nádor-kert megvételére nyomán felkavart hullámok ma sem csillapodtak le teljesen és úgy várospolitikai, mint városi körökben még mindig élénken pertraktálják az ezzel kapcsolatos eseményeket. Sokaknak okozott kellemetlenséget az ügy kipattanása, köztük nem utolsósorban a tanácsnak, amelyet szintén szüntelen támadás ért a teleküznyel kapcsolatban. A városiásban most mindenkiem igyekezik elterelni a figyelmet a Nádor-kerttről s mindaz a főváros a támadásokon kívül még esernyi szemrehányás is érte azon a címen, hogy felesleges, nélkülözhető célokra. Fűvészkert létesítésére dobálják ki a polgárok tízmillióit, ha akarják bizonyítani, hogy hasznosabb célokra is tud áldozatot hozni a főváros.

Hosszú évek óta egyre sürgeti, egyre követeli a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara, hogy a fő-

Figyeljen a minőségre

Előnyösen csak így vásárolhat!

Használatban a legolcsóbbnak mindig csak a valódi „Franck kávépótlék“ bizonyult és pedig kitűnő minőségénél fogva!

Ügyeljen bevásárlásainál gyári védjegyünkre a „Kávédarálóra“

olyan kellemetlen következményekkel járt, a városiában igyekeznek más, kedvezőbb hatást kiváltó intézkedésekkel feleltetni ezt az incidenst s gyorsan elővették az évek óta zavartalanul pihentetőt vásárlókat a taktikát s elismerésre méltó buzgósággal fogtak neki, hogy végre-valahára a fűvészkert után a nemzetközi vásárt is területhez juttassák. Egyszerre két ügyosztály is fogott hozzá az évek óta mostohán kezelt ügydarab elintézéséhez s buzgóságukban odáig mentek, hogy hajba is kaptak egymással. A közgazdasági ügyosztály ugyanis, hogy jóvá tegye hosszú idő mulasztásait, a főváros legszébb területét szennelte ki a vásár állandó otthonával és a keleti pályaudvar mellett elhúzódó régi lövészgyárterületet akarja az állandó kiállítások céljára átvenni. Ezzel szemben a városépítészeti ügyosztály tiltakozik e terv ellen, már csak azért is, mert ezt a területet — mint ismeretes — egy régi közgyűlési határozat városrendezési célokra tartotta fenn.

Az építészeti ügyosztály a Légymányoson elhelyezendő fővárosi telkeket szeretné a kiállítások céljára átvenni, azonban ez a terület kicsiny, a belügyminiszter pedig — mint ismeretes — a fővárosnak itt szándékolt újabb területvásárlásait nem engedélyezte. Az ügyosztály mégis kitart eme szándék mellett a miután a közgazdasági ügyosztály viszont a régi lövészgyárterület mellett károsodik, elkeseredett háborúskodás keletkezett a két ügyosztály között. Egyik sem akar engedni a maga álláspontjától s mindgyék az érvek tömegeit sorakoztatja fel a maga terve helyességének igazolására.

A nagy háborúskodás közben jutott eszébe az egyik ügyosztálynak, hogy tulajdonképpen felesleges egyelőre minden vitaköz, mert hiszen a legérdekesebb fel, a Kereskedelmi és Iparkamara álláspontját még nem is ismerik ebben az ügyben s azt sem tudják, hogy a Kamara hol tartaná legalkalmasabbnak a nemzetközi vásárokat elhelyezését. A két ügyosztály elhatározta tehát, hogy néhány nap múlva anélkül tart ebben az ügyben, amelyre megérdekelték a Kereskedelmi és Iparkamara és az összes érdekeltségek képviselőit, hogy azok véleményt is megismerjék. Addig fegyverszünetet kötött a két harcos ügyosztály s lehel, hogy a végleges békekötés után a Nádor-kert botránynak mégis csak lezaj egy hasznos következménye — az állandó kiállítási terület megvalósulása.

Olcsóbb lett

a trabukó és a británika, a polgárság régi szivarja. A Hegedűs-féle szimfóniák után újra egy szerény lépéssel közelebb jutottunk a béke idők egyszerű dalaihoz. Megint felvillant egy-egy halk reménység, hogy talán mégis jobb világ lesz még s valóra válik a régi álmok, köztük az ebédutáni szivar. A méltóságos egyetemi professzorok, méltóságos középiskolai tanároknak, nagyújság főszerkesztőknek talán megint elérhetővé válik a békeidők egyszerű, szerény jövedelme és az orvosok, ügyvédek, cégezők, szerkesztők, felügyelők és tandócsok nemcsak csendégszobában és bankettekben, de néha-néha otthon is rágyújthatnak egy középfinom szivarra. Az „olcsó“ trabukó és británika széles füstkaribába sok minden szeretőnek beleillik. A tanár: könyveket, az orvos: műszereket, a cégezők: egy kis nyári utazást. Egy kis, szerény polgári jómódot, gondtalanságot és önfelédli nevetést szeretnének beleidomni azokba a füstkarikákba, melyek még ma is csak inkább elvben, mint valóságban: az optimizmus gyors száguldásának a szőnyegén lóttak közelebb hozták és voltak elérhetőkké számunkra...

Most azonban, hogy a Nádor-kert tranzakciója

Egy sírhant mellől

A kerepesi temetőben, ahol a főváros legerősebb és legnagyobb lakói almodják örök álmodni, a halottakhoz pár lépésre zöldek egy sírhant. Két kicsi szőlővel rózsafa árasztja illatát a hantra és piros, fülösáras piros muskátli mosolyognak ki az ápoli gyep közepéről, tanuskodva arról, hogy szerető szíveknek gondolatla oda-odaszáll a sírhoz és gondot visel rája. A többi sírhant fejele hatalmas gránitmelék vagy szimbolikus szobrok árulják el az örök álvők neveit, enél a sírnál egyszerű fekerest áll, rajta kicsi márványtábla aranybetűkkel: „Asilum meum aeternitatis”. Pedig aki alatta nyugszik, korának egyik legnagyobb zsenije, az irodalomtörténetnek legnagyobb tudós bűvára, tanítványainak legerősebb tanára volt. Meghalt, mert életéről fókretette a kommunizmus után bekövetkezett visszahatalom, romlás és nyomor. 1920 decemberében, midőn külföldön voltam, ezeket írta nekem: „A láthatár itthon egyre sötétül, a drágaság napról-napra fojogatóbb, a tiszta nyomor nőttön-nő, a fizetés alig elég kenyérre. Az egyetemen hideg szobákban tanítunk. Nehéz künn járni, 5 nap óta havazik, azután fázó, főképpen eskümmel. Jobb a kakaós, rizses, krumpiszerető Hollandia! Ott nincs hideg pokol!”.

1921 januárban így idézi megváltoztatva a kurucnótát:

„Zöld erdő harmatát,
Tépeti csizmam nyomát.
Hóval lepi be a tél,
Hóval lepi be a tél.”

Erős fizikuma sokáig ellentállt minden megpróbáltatásnak. Amíg Simonyi Zsigmondot a rágalmak egy hónap alatt a halálba kergettek, ő belülről emésztődött lassan. Édes anyja temetésén azonban meghült, agynak esett, fel sem kelt többé. A magyar irodalomtörténetnek legnagyobb vesztése volt tragikus halála, mert kortársai közül senki sem rendelkezett olyan mélyen járó és legapróbb részletekre kiterjedő tudással, mint Taine-nek kedvelt tanítványa, a francia eszperit képviselője: Riedl Frigyes.

Készakarva választottam gondolatom megvilágítására ezt a példát, hogy elképzeltessem, ha sokat szenvedett ő, mit kellett szenvednie azoknak a tanároknak és tanítványnak, akiknek nem volt egyetemi katedrájuk, akik nem élveztek az V. fizetési fokozattal és méltóságos címmel járó illetményeket, akik készen álltak a küzdelemben versenyeztek a főképpen eskümmel valamely kicsi főkéért, akik nem tudtak elmenekülni tudásuk birodalmába, az emberiség legnagyobb szemelvényeinek társaságába, mert állásuktól megfosztva ki kellett menniük az erdőre rózsát szedni vagy a nyílt vasúti pályára sémhulladékok összekapargálni. Ha nem vigyáztak jól, akkor elgázolta őket a vonat. Egyesek elmentek iszának valamely műhelybe, mások eladták lakásukat, bútorait, minden kedves, ezer emlékek, onsladi tradíciókat összefűzött, szeretett emléktárgyaikat, hogy fussa utköltésre és kívándoroljanak a nagy világba. A kormány jóvátételt még most is sokan ott künn eszik a hontalanság keserű kenyérét, akik meg nem haltak.

De hányan haltak meg már itthon néma jajjal az ajkukon és hány jeltelen és ánoatlan, senkifől nem látogatott sír van az új köztemetőben, azoknak a nobilis, fair lelkeknek a sírhantján, akik nem bírták elviselni az üldözést, az erkölcsi megsemmisítést, a társadalomból való számkivetést, a nyomort, a fizetelenséget. Elmentek észrevétlenül, talán senki sem kísérte őket utolsó útjukon és ott porladnak az igazságtalanság, az embertelenség és törvényszerűség ismeretlen mártírjai a gyommal benőtt dombok alatt.

Legtöbbször szenvedett a kurzus-uralom idején a liberális, fővilágosodott gondolkodású tanárok és tanítók. A legrosszabb feljelentése márc. 10-án napra elvezeték állásukat. Az üldözés vallásának fejlettsége sem volt szükséges, őket anélkül is elbocsátották, csak a kereszényneket várták be a jónakról információra. Egy tanárnót elbocsátottak azért, mert kis ível írta isten nevé, egy másikat azért, mert pacifista volt, a harmadikat azért, mert némethől egy zoológiai könyvet fordított le. Az okok sokasága okozta fajtársak. Az ideiglenes tanácsok voltak a legzseresebbek, mert a paragrafusokat úgy magyarázták, hogy az ideigleneseket nem illet meg a fegyély és nem védhetik magukat az előítélet ismeretlen vadak ellen. Ezeknek az igazságtalann eljárással legjobban mozogta és a fortuna volt a későbbi kultuszadások: Schöberl Ferenc aki tíl elevenek és voltak fölött, aki kádján mosollyal nyújtotta oda

a legkíválóbb, a legszakképzettebb, a legelkiesmeretesebb pedagógusoknak a koldusbotot. Ez a kurzus-uralom a halottaknak sem irgalmazott, ez a kurzus-uralom volt az, amely a sajtószabadság mártírjától, Somogyi Bálotól megtagadta a nyugdíját.

Ez az üldözési mánia mindenüvé befeszkelődött és nem ismert kíméletet. Hába volt valaki tudós, európai hírű szakintéző, mentes minden politikai iránytól, hába töltött 40 esztendőnyi egyetemi katedrán és hába nem találtak senkit a helyére, aki méltóképpen pótolhatná, az nem taníthatott tovább, mint: Marczali Henrik. Megkeresztelkedett egyszer a professzortól, hogy mi az, amit bűnűl rójak fel a kurzisták. Ezt felelte: „Az, hogy sok embernek menteltem meg az életét a kommunizmus alatt”. Jellemző a kurzus mentalitására, hogyha valaki jót tesz a hűveivel, azok

a jóltétőt arcul ütik jobbról is, balról is — viszont. De Marczali Henrik még most is ír és dolgozik és el kell jönnie az időnek, amely elégtételt ad a tudósnak. El kell jönnie az időnek, amikor letörtülök a szegényfóltat a külföld előtt, hogy nem tudtuk megbecsülni kultúrétérőinket.

El fog jönni ez az idő, mert el kell jönnie. Ezeknek az igazságtalanságoknak a jóvátétele nagyrészen az új közgyűlésre vár. Az üldözötteknek meg kell adnia a békét és kiengetést. A felhozott példák pedig óvjanak meg bennünket attól, hogy a kurzusuralom hibái nyomán haladjunk és tartsanak vissza a hatalom birtokában is minden bonyolult, üldözöttől, hogy mi ne kövessünk el hasonló jogtalan cselekedeteket.

Dr. Szentirmáyi Imréné.

Hogyan védik a nyomorékokat — Bécsben

Szövetségbe tömörültek a testi fogyatékosokban szenvedők

Wien, 1925 július hó.

Budapestben az uccasarkokon koldulnak, Bécsben egyesületbe tömörülnek, ahol lelkes és bátor emberek szembeszállnak az élet egytelenséggel és tanítással, oktatással bizonyítják be nyomoréktársuknak, hogy ők is dolgozó és hasznos tagjai lehetnek a munkájukból élők társadalmának.

A Praterban, egy vendéglő helyiségében székelt a „Testi Fogyatékosban Szünetzők Egyesülete”. Célja egy termelőszerűséget megalkotása, mely tagjainak produktumait értékesítse.

Az egyesület elnöke egy Braun Szigfréd nevű fiatalember, az alapítás az ő eszméje volt. 12 éves korában tüdőti gyuladást követően tagjai megmerevedtek. Hat évet töltött ezután kórházokban

fülve, amikor megtudta, hogy gyógyíthatatlan. Ekkor kezdett betegesége ellenére a nyomorvédelem ügyével foglalkozni, elsősorban gyermekekkel, később felnőttekkel.

Az egyesület elnöke, titkára és alkalmazottai mind nyomorékok, úgy emelik egyiküket-másikat a toloszékéből irosztaluk elé. De azért, bajukkal nem törődve, dolgoznak társaik érdekében és az egyesületnek ma már 300 tagja van, bizonyos anyagi erőket felelt is rendelkeznek, úgyhogy a termelőszerűséget rövidesen meg fogják alakítani.

Nálunk annakidejű Zichy Géza gróf, a félkezd szigorúmentés foglalkozott hasonló tervekkel. Az ő halálával azonban megszünt az akció, melyet érdemes volna új életre kelteni.

Tiltakozás a lakberrészletfizetés megvonása ellen

A Demokrata Párt akciója — Bródy Ernő dr. és Ledermann Mór nyilatkozata

A múlt heti minisztertanácsnak az a határozata, mely a következő évmegújításra megfosztja a polgárok százezreit attól a kénynelegségtől, melyet számukra a lakbérnek részletekben való fizetése jelentett, igen nagy elkeseredést keltett az existenciális nehézségekkel küzdő tömegekben. Úgy a Lakók Szövetsége, mint az egyes kereskedelmi és ipari érdekképviseletek a legelsőbb harcot indították meg a lakbérnek egy összegben leendő fizetése ellen és igen természetesen, hogy ebbe a küzdelemben bekapcsolódott a demokrata párt is, mely elsősorban a székfőváros szociálpolitikai ügyosztályának illetékes felelőse tiltakozó szavát az igazságtalan és káros jogmegvonással szemben. Erről az illető lapunk más helyén számolunk be, most pedig átadjuk a szót azoknak, akik a lakbérmozgalmat vezetik és akik hivatottak ebben a kérdésben véleményt mondani.

**Bródy Ernő dr.,
a Községi Demokrata Párt ügyvezető elnöke:**

— A nyár élénk politikai életet váltott ki. Minap a közlekedési bizottság a viteldijak lezárulása ügyében, szerdán a főváros szociálpolitikai bizottsága, szombaton a nemzetgyűlés 33-as bizottsága ül össze és foglalkozik igen fontos kérdésekkel. A nyár talán okozója annak, hogy mindezeket a kérdéseket nem a plénumban tárgyalják, de viszont ez nem is nagy baj. A plénumban szónoklatokat mondanak el, a bizottságban érveket.

— En a magam részéről mindig helyeselttem, ha a politikai pártok konkrét gazdasági kérdéseket tárgyalnak. A lakberrészletfizetés nem magas politika, hanem az élet politikája és a Demokrata Pártnak nemcsak joga, de kötelessége, hogy az élet politikáját csinálja és gazdasági kérdéseket tárgyaljon. A részletfizetés kérdése már ismétlenül előkerült, tehát

a kormány ismétlenül szükségét látta, hogy a gazdasági helyzet leromlásával ezt a senkinek sem ártó kedvezményt megadja.

— Annak semmi értelme sincs, hogy a kérdés eldöntését a háztulajdonosok egyesületére bízzák. Elsősorban is egy magányegyesület nem tesz meg bírói fórumnak. De tovább menve, mi lesz azokkal a lakókkal, akik oly háztulajdonosok házában laknak, aki nem tagja a Háztulajdonosok Szövetségének. Miatán ezek szép számmal vannak, ezek közvetlenül forduljanak majd a népjóléti miniszter úrhoz lakberrészletfizetés eldöntésére? Nem egyszerűbb-e mindenkinek megadni a részletfizetés kedvezményét és ezt az ügyre igénybe, akik akarják a Háztulajdonosok Szövetségét bírói fórumként közelebbi felelőseket, céltalan és indokolatlan.

— Azzal az érveléssel találkozottam, hogy voltak házak, melyeknek fixfizetéses lakói a negyedévi házbért egy összegben fizették le és senki sem vette igénybe a részletfizetés kedvezményét. A fixfizetéses alkalmazottak házbérüket egy összegben kapják a munkaadóktól, így tehát amit kaptak, arra a célra fordították, amire kapták. De ez egy kivételt eset, mely nem szolgálhat átlagul. A magánalkalmazottak és szabaddolgozóknak van vergődnek és rájuk nézve existenciális kérdés, hogy havonként fizethessék a házbért. Ne tessék külön kategóriákat felállítani bizonyos rétegek számára, mert egészen bizonyos, hogy ez a kategorizálás nem lehet igazságos. Például ma már nem lehet beszélni csak munkanélküli munkásokra, mert munkanélküli munkások is vannak. Ma már szó lehet üzletelműl kereskedőre alkalmazottasnéküli alkalmazottról is, tehát a munkanélküliek kategóriája kibővíti oly szabadfoglalkozást üzőkkel, akik bekerültek a proletársorba.

— Az igazságot úgy lehet elérni, legalább is megközelíteni, hogy a rendkívül nyomasztó viszonyok között a lakosság zömének adjuk meg a kedvezményt, melynek megtagadása katasztrófa előidézésére alkalmas.

**Ledermann Mór,
az OKISZ elnöke:**

— Igazgatói tanácsulésen foglalkoztunk a kérdéssel és elhatároztuk, hogy memorandummal fordulunk a népjóléti miniszter úrhoz, melyben kifejtjük, hogy

a kereskedőtől és iparosoktól, akik a legsúlyosabb megélhetési gondokkal küzdenek, nem szabad megvonni a részletfizetés kedvezményét, mert ez végleges tökéremenyteltséget jelentene.

Művészek és bohémek találkozóhelye

Károly-pince étterem

Átalakított külön helyiségekben

VIII, Bérkocsis ucca 12 (József körút sarok)

Vacsora magyar-francia konyha polgári árakkal, Pompás italok, Figyelmes kiszolgálás

Vezető: Dr. Jeney Sándor színész Nyltva este 7 órától!
Eddi és Czákó muzsikál mandolinon, gitáron és bendzsón!

SZÍNHÁZ

Elmarad a Király Színház bécsi pendégjátéka

Multheti számunkban örömmel állunk hírt arról, hogy Somlay Artúr nagysikerű bécsi vendégjátékát új magyar vendégjáték követi, a Király Színház együttese mutatja be a Karl-Theaterben a „Régi jó Budapest”-et eredeti díszletekkel és rendezéssel.

A vendégjáték ügye minden tekintetben rendezve volt, a két színház között megdőrt a megegyezés az anyagiakra nézve, a színház külön hajót bérelt a társulat és a díszletek részére, már csak a bécsi városi tanács engedélye volt hátra, hogy a vendég-

játék megkezdődhessek. Sajnos, ezzel meg is pecsétlődött a bécsi magyar operettelőadások sorsa. A bécsi városi tanács az engedélyt ugyanis megadta, ezzel szemben *oly horribilis vigalmi adót követelt*, ami megfosztotta a vállalkozást minden anyagi bizásától.

A Király Színház bécsi vendégjátéka tehát elmarad. Reméljük azonban, hogy az elmaradás okából a mi városi hatóságunk is levonják a kellő konzekvenciát. Elvörös éppen elég osztrák színészcsoport szerzenéstet bennünk évtéve.

* A kollektív szerződés. Hetekig tartó harcok és tanácskozások, összeveszések és békülések után kedden éjjel végre megkötötték a sziniszagatók és szinészek kollektív szerződését. A szerződés nagyjában azonos a múlt évről és nem jelent jelentős hátrányokat sem a szinészek, sem az igazgatók szempontjából. Legfontosabbak azok a pontok, melyek a betegszinészek segélyezéséről gondoskodnak és a kasszisznek minimális fizetését állapítják meg. Ez a létminimum 1.800.000, illetéleg 2.000.000 korona. Attól a követelésüktől, hogy szíriák esetén az igazgatóknak joguk van a szinészek fizetését megvonni, ellállnak a sziniszagatók és csak azt költötték ki, hogy a fizetések megvonhatók, ha a szinészek is résztvesznek a munkabeszűntésben.

* Nemzetközi színészkongresszus. Október hónapban — amint német lapok jelentik — Berlinben nemzetközi színészkongresszus lesz, melyen a szinészek aktuális kérdéseit és a jelenlegi helyzetben szükséges intézkedéseket vitatnak meg. Szóba fog kerülni a kollektív szerződés kérdése és a szíriák kérdése is. A kongresszusa minden ország elküldi képviselőit, tehát természetesen Magyarország is.

* Rátkai Márton a „Régi jó Budapest”-ben péntek, szombat, vasárnap a rendkívüli sikerű revüoperett három utolsó előadásán lép fel a Király-Színházban. Kivülte *Paoly Ilona, Somogyi Nusi, Berky Lili, Lotabár Árpád, Kertész, Szirmai, D'Arrigo és Gallo* játszóak a főszerepek.

látjuk hónapokkal ezelőtt, azonban csak most értesülünk arról, hogy gabona- és bortermésünk értékesítése ügyében lefolytatott külkereskedelmi tárgyalásaink — meghusultak. Későn indították, rosszul fejezték be, egyéb hiba nem történt a szöveg körül!

Az ember gondolkodóba esik. Valjon nem-e tévedett *Mattekovits*, mikor azt mondotta, hogy ezt az országot nem lehet tönkretenni!

Rövid hírek a gazdasági életből

A Pénzügyi Központban újabb megbeszélések folynak az ipari hitelek kiterjesztéséről.

A pénzügyi kormány a kereskedelmi kormány együttesen lépéseket kíván tenni a kényszergrösséggel való visszaélések ellen.

A nemzetgyűlés csak novemberben fog foglalkozni az új magyar valuta kérdéssel. Addigra remélhetőleg ki fog alakulni az új magyar valuta megoldása is.

A bankvezérek túlnyomórésze szabadságon van, pedig a tőzsdén — állítólag — hosszú van. A két év előtti nagy hosszú idején a bankvezérek átlóratéveszen lemondtak a nyári szabadságukról.

Az elmaradt barackexport mintegy 15 milliárd kárt okozott a termelőknek. Valjón melyik a legkedvezőbb elemi csapás ezután: a fagy, a jégkár, — avagy az illetékes körök nemtörődősége!...

Egy most megjelent statisztikai kimutatás szerint, a múlt évben a malomipar 260 millió aranykoronát értett ki, míg a vasipar csak 235 millió aranykoronát.

A külföldi sör ellen Ausztriában nagyarányú törzserű mozgalmat szerveztek. Elelmes reklámokkal ágálnak különösen a cseh sörök ellen és propagálják a szejterországi söröket. Magyarország békeidőben valóságos gyarmata volt a külföldi sörök és cseh söröknek, úgyhogy a magyar söripar csakis az osztrák konkurencia jövőtől, főként a cseh sörökkel szemben, tényleg a cselel. Az utóbbi években azonban hazai söriparunk hatalmas lendületet szor. Kifütni minőségén gyártmányával képes a hazai kereslet hiánytalan kielégítésére. Jól volna tehát a téren is a honi ipar támogatásával az osztrákoktól tanulni, nehogy a magyar árpából külföldön készített sör-gyártmányok fogyasztása által is támogatassuk a külföldi és károsítsuk a belföldi termelést.

A székesfővárosi takarékpénztár alapítása most már remélhetőleg gyorsított iramban kerül megvalósulnihoz. Demokratá oldalról már évekel ezelőtt indítványt tettek a városi pénzügyi érdekében, de a társadalom nem tudta megérteni a kérdés fontosságát, a kormányok pedig fázak attól, hogy ilyen kérdésben szembe kerüljen bizonyos nagybankok érdekeivel. Így multak azután az évek és jött gumibottal, gyözedelmekedve, dübörögve a diadalmas, tövesen kereszténynek nevezett kurzus. A nagybankú vezérek vérbőnő szemekkel, öblös szájjal hirdették a „szűd nagytőkét” rögtön és hiánytalan letérését. De bizony talán soha olyan jól nem érezték magukat a „szűd nagybankok”, mint a keresztény kurzus idejében, ekkor lett a székesfővárosi takarékpénztár körül is és pénzügyi téren csakis a híres „Tanító Bank” úttörő reformjai szolgáltattak útjelzőt, és új pénzügyi politika hajnalhasadása felé.

A demokratikus blokk győzelme most már remélhetőleg idősebbre teszi ismét a városi pénzügyt — mellobbi megvalósulását. Nagyon kell egy pénzügyt, melynek kamatpolitikájának és hitelrendszerének a közérdek irányítja és amely a kamatszabállyal szemben szabályozható hatást gyakorol. De közérdek célokra való tökélyítés szempontjából is igen hasznos működést fejthet ki ilyen intézmény, úgyhogy a székesfővárosi bizonyos hitelintézményei önön-maga elégetheti majdan ki és nem szorult drágitó bankközvetítésre. Bécs városi községi takarékpénztárának jelenlegi takarékbetétek példán 984 milliárd koronára tesz és közel egyharmadát képezi az összes takarékbetéteknél.

Budapesti útrépités, hatalmas felállításnak egy fontos alappillére tehát a községi takarékpénztár, melynek elkövetésére most már nem szabad hogy a napirendről lekerüljön.

Vasbútor, rézbútor

sodronyágybetegek **Klein Gyula és Társa** vasbútor-gyárában. Budapest, VII. kerület, Dob uca 58. szám

Külföldi illatszerek és kozmetikumok

BALASSAHUNGARIA DROGÉRIA Budapest, VIII. József körút 19

SZAKORVOSI

rendelő vár- és nembeteges részleg ÉZÜST SALVARSAN OLÁTOS Rendelés egész nap. Rákóczi út 32. sz., I. em. I. Rókusfal szemből

KÖZGAZDASÁG

A Vásárpénztár fúziójánál az Egyesült Fővárosi Takarékkal

A fővárosi üzemek és a Vásárpénztár

A fővárosi pénzügyi körében újabban olyan hírek keringenek, melyek szerint a közeljövőben a főváros egyik legrégibb és nagy presztízsű pénzügyintézet, az **Egyesült Fővárosi Takarékpénztár** egyesítené a **Vásárpénztárral**. Információnkunkra feltétlenül hittel érdemlő helyről azt a felvilágosítást kaptuk, hogy valóban történetek lépések az **Egyesült Fővárosi Takarékpénztár** részéről a **Vásárpénztárral** leendő fúzió tárgyában, mindazonáltal a tárgyalások jelenleg csakis kezdő stádiumban vannak.

A pénzügyi kormány az Egyesült Fővárosi üzemeknek látásra láthatóan minden lehetőt elkövet, hogy ezt a tisztes múltú és nagy jelentőségű pénzügyintézet szanalja. A Pénzügyi Központ valóságos kezdő foglalkozik az **Egyesült Fővárosi dolgával** s eddig mintegy 10 milliárdot becsült költségekkel az intézet rendelkezésére; egyben pedig hivatalos helyről az a megnyugtató kijelentés történt, hogy az államkincstár feltétlenül garantálja az **Egyesült Fővárosi betéteszeinek** gyakorlati kifizetését. Erre a kijelentésre annál is inkább szükség volt, miután az

intézet” **Külföldi** nagy részvényesek a legmervebből elzárkóztak az elöl, hogy áldozatokhoz hozzának az intézet nehézségeinek megszüntetése érdekében. Legutóbb a **Kölnner-bankhoz** kísérletet tett arra nézve, hogy az intézet falraállítsa — bizonyos ellenszolgáltatások mellett — részvevényben, azonban az **Egyesült Fővárosi** mögött álló tényezők ettől visszahúzódtak — nyilván bizonyos világméretű különbségek folytán. Míg azután legutóbb teljes eszében és titokban megindultak a tárgyalások az **Egyesült Fővárosi Takaréka** s a **Vásárpénztár** között egy esetleges fúzió létrehozása tárgyában.

Amennyiben a fúzió valóban meg fog történni, úgy ennek igen nagy jelentősége lesz a fővárosi háztartásban is. A **Vásárpénztár** fiatal intézménye eddig meglehetősen szép eredménnyel dolgozott s hovatovább igen számottevő pénzügyi tényezővé nőtte ki magát. Még inkább növekedni fog az intézet jelentősége, ha a közeljövőben valóban végrehajtják azt a tervet, mely szerint a **fővárosi üzemek pénzügyeit** centralizálják a **Vásárpénztár** bonyolítására.

Rothadt gyümölcs — rothadt kereskedelem- és vámpolitika

Lehet-e ezt az országot tönkre tenni?

Kifütni közzagdaszunk, **Mattekovits Sándor** mondta egyszer nagyon találatos, hogy ezt az országot nem lehet tönkretenni. Gazdaságilag olyan egyszerűsége, hogy a legveszedelemesebb politikai és gazdasági kurzusokhoz sem sikerül teljesen esődbe kerülni. Mert amikor gazdasági politikánkat, adórendszerünk és egyéb gazdasági eszközök, már is a tönk szélre vitték az országot, akkor hivatalos engedély nélkül megvárjuk a pusztulást hazánkunk szándék természetű kúncsai.

Ebben az évben például hatalmas tömegekben megérte a különféle gyümölcs, különösen pedig a barack. Tengernyi tömegekben került a piacokra. Amikor ott aztán esődesen rothadni és büzlenni dött, akkor vezető közzagdaszunk ráeszméltek, hogy talán mégis kellene valamit tenni a természetes kúncsok kellő értékesítésére. Még is indultak rögtön a —

tárgyalások vasúti díjkezdővezetőnyek és kiviteli lehetőségek megteremtése érdekében.

Es amikor a barack nagy része már elfogyott és megrothadt, akkor megjelent a leszállított vasúti tarifa, sőt már külföldre is értékesíteni lehetne most már a barackot — ha volna.

Allig pihenhet ki azonban lángelméjű vezető közzagdaszunk a barackkampányban kifejtett, kissé elkesélt, faradalmiaktól, amikor már is újabb gondok keserítik életüket. Hazánk áldásdása termőföldje, nem törődve hivatalos és felhivatalos irányításokkal, hatalmas tömegekben ontja kúncsokt árát természet. Olyan gabonatermesék lesz ez évben, mint már áv-tizedek óta nem volt é's annak kellő értékesítése különösen most elsőrangú nemzeti érdek. Azonkívül az ország legtöbb vidékén bőszes börtornés, hogy úgy mondjuk: fejenként bennünket. Mindezeket már

Szenzációs siker arat a KERT-MOZI mai exkluzív műsora

- 1. Aktív megölt a szerelem... Társadalmi színmű hat felvonásban Főszereplő Ruth Clifford
- 2. Csa-Cse-Cso (Ita a sziv megszállt), Alszkálz Gyáda a főszereplő. Radó István hangulatos betétdiálát Báthory Elza operatőreszkő enéki
- 3. Fridolin burleszk két felvonásban
- 4. Gaumont híradó

Eltűadások kezdete 8 és 10 órakor. Telefón: 26-04

POLGÁRI SZERVEZKEDÉS

Mi újság a pártkörökben?

— Szilágyi György. A Nemzeti Demokrata Pártnak és a Központi Demokrata Körnek ismét gyászra van. Rácz Dezso és Maros Sándor után, rövid néhány hónapon belül, ismét a régi oszlopok egyikétől ki Szilágyi Györggyel. Mindhároman más-más szinten képviselték a demokrácia mozgalomban. Rácz Dezso a kiváló tehetségű, széleskörű műveltségű lapozó, az álló debattor, a párt szűkebb vezérkarának egyik legkiválóbb tagja volt, Maros Sándor a párt-élet részletmunkájának buzgó és szelvény munkása, aki maga mindig a háttérben kívánt maradni. Szilágyi György azokhoz a demokrácia polgárokhoz tartozott, akik kiemelkedve pályatársaik közül, egy foglalkozási ág vagy gazdasági csoport kapcsolatát teremteték meg a párttal és először összekötő futárok, majd később összekötő tisztok lettek a párt és a polgárság bizonyos rétegei között. Szilágyi György a küzdő kispárt és annak érdekeit képviselte a demokrácia pártban. Évtizedek munkájában egyszerű közönségtől tiszt lett, a párt szelvény tagjából a Központi Demokrata Kör társelnöké, majd a törvényhatósági bizottság tagja. Mint közönségtől, olyan buzgó volt, mintha tiszt lenne és amikor rangra emelkedett a pártban, olyan lelkiismeretes és szelvény maradt, mintha közönségtől volna. Példás emberi tulajdonságairól, értékes munkájáról, törhetetlen hűségéről csak tisztelőket és barátokat szeretett magának a pártban, amely megilletődéssel gyászolta meg elkötözött bajtársát.

— Dr. Dénes Nándor. Budapesti demokrácia harcosainak sorából ismét kidőlt egy derék katona, dr. Dénes Nándor, a Központi Demokrata Kör v. ügyésze meghalt. Még a legutóbbi nemzetgyűlési választásokon is fardhatatlan erővel küzdött a demokrácia zászló győzelméért, ékeszszál és fanatikus ügyszerehete gyűlöletre váltotta fardhatatlanná, néhány nap előtt pedig könnyezve állított sírja mellé. Temetésén nagy számban vettek részt a demo-

krata szervezetek tagjai, a központi képviselőletben dr. Farkányi Kálmán jelent meg.

— A III. ker. Demokrata Társaság közgyűlése. Az öbudi demokrácia kör vasárnap tartotta ezévi rendes közgyűlést. Dr. Fővárosy Miklós elnöki megnyitóböszöletben rámutatott a közeljövő feladataira, melyeket az új törvényhatósági bizottságának meg kell oldania. Utána Steiner Dezso, a kereskedelmi és ipari szakosztály vezetője a házbérléssel foglalkozó és rámutatott arra, hogy a pártnak legerélyesebben kell állást foglalnia a részletfizetés megvonása ellen. Dr. Radó Sándor és Milkovits Vazul felszólalása után Hajós Alfréd terjesztette elő pénztári jelentését és a költségvetést, melyet a közgyűlés egyhangúlag tudomásul vett. Ezután megjelölték a választásokat. A tisztikar tagjai lettek: Diszelnök: Benedek János dr. Elnökök: Fővárosy Miklós dr. és Milkovits Vazul. Társelnökök: Beresik István, Lissauer Emil, Steiner Dezso, Weisz Lipót. Ügyvezető elnökök: Földes Árpád, Radó Sándor dr. Alkalmazottak: Gattai Henrik, Henze Béla, Kiss Sándor, Révész Károly, Tehel István. Főtisztár: Wilhelm Jenő dr. Titkárok: Bodó Rezső, Breuer Endre, Scheer Emil. Főjegyző: Weinreb Imre. Jegyzők: Edelstein Aladár, Földes Márta, Grünbaum József, Klein Rezső, Tehel István. Pénztáros: Hajós Alfréd, Ellenőrök: Goldstein Lipót, Kocsner Jakab, Schwarzenberg Izidor, Fűrész József, Könyvtáros: Benze Mór, Bolgár Miksa, Klein Ignác, Szigeti Vilmos. Gazdák: Galambos Hugó, Glaser Jenő, Weisz Simon, Redlich Adolf, Ügyész: Hazi Béla dr. Számviszsgálók: Babits János, Keleti Leó, Weil S. Henrik. Ezenkívül megválasztották 80 igazgatóválasztmányi tagot és 15 póttagot.

— A Ferenccvárosi Demokrata Kör július 17-én, élnéknél Pakots József nemzetgyűlési képviselő elnökével ülést tartott, melyen Pakots József és dr. Balla Ernő felszólalása után elhatározták, hogy kibérlik a Kálvín tér 4. sz. alatti helyiséget. Az átalakítási munkálatok már megkezdődtek és az új klubhelyiséget szeptember elején fogják ünnepélyesen felavatni.

Még fürdőhöz sem juthat a pesti polgár

Hogy fest az „olcsó“ Dunafürdő a gyakorlatban

Fürdők hiányáról beszéltek azon a testnevelési értekezleten, amelyet néhány héttel ezelőtt hívtak össze az új törvényhatósági bizottság sportkedvelő tagjai. Ezen az értekezleten Bíró Dezso hozta napirendre a fürdők ügyét, pár nappal utóbb pedig a közigazgatási bizottság ülésén Peyer Károly mutatótt rá arra a lehetetlen állapotra, hogy a milions lakosú fővárosban alig van 1-2 ingenyüfürdő, ahol a munkájából hazatérő polgár felfrissülést nyerhetne. Lehetetlen a szegény embernek tisztálkodnia, hát még idültelt talánia — mondotta Peyer Károly —, mert a főváros urai valószárgal fizetnek csinálnak a természet adományából, üzleti célokra rendezik be az ország kincseit, a Dunát, amelyet csak a kiváltásigazgatási bizottság minden tagja, pártkülönbég nélkül, helyeselt Peyer Károly szavait és követelte, hogy a főváros állítson ingenyü Dunafürdöket, a ne tegegye a szegény ember által megközelíthetlenné a Duna vizét. Néhány nappal utóbb, mintha csak válassz akart volna lenni erre a felszólalásra, megjelent a főváros tanácsának kommunikéje, amelyben bejelentik, hogy „az Erzsébet-híd mellett új Dunafürdőt állított fel a legkényesebb igényeknek meg-

felelő berendezésekkel és úgy módon úgy a férfiak, mint a nők a főváros belső területén olcsó árak mellett egész napon át használhatják a Duna vizét“. Eme bevezető sorok után mindenki arra gondolhatott, hogy ha nem is nyílt meg egy ingenyüfürdő, de a főváros legalább is nagyon olcsó árak mellett nyitotta meg új fürdőt.

De alaposan elcsodálkozik az üdülésre vágyó szegény pesti polgár, ha tovább olvassa a kommuniké sorait, amelyben fel vannak tüntetve az új Dunafürdő „olcsó“ árai is. E szerint a belépőjegy az új fürdőbe 8000 korona, öltözéskorény 4000 korona, ruhahasználat félóránál 1000, nőknél 3000 korona, lepedőhasználat 2000 korona, törülköző pedig 1000 korona. A kánikulától elgyötört pesti polgár tehát szegény 17.000, egy polgárnő pedig 19.000 koronáért nyer felfrissülést a főváros új olcsó fürdőjében.

Kérdjük ezután, nem fizet-e rá a főváros ilyen „szelvény“ árak mellett a Duna-fürdőt? Mert ha egy görfürdő 10-15.000 koronas árak mellett megtalálja a számítását, a fővárosnak csak ráfizetni volna szabad a „olcsó“, 19.000 koronas Dunavízre. Elvégre a Duna vizét a nappal fűtik és az — úgy látszik — többé kerül a fővárosnak, mint a szén.

Kik képviselik a főváros népét a városházán?

Az új fővárosi törvényhatóság alkotó munkájának aktív részéi sorában itt mutatjuk be folytatólágon az új városatyákat.

Dr. Glúcksthal Samu

az OMKE ügyésze, az ügyvédi kar tekintélyes tagja. Régi városi ház ember, a szabaddépart egyik fővárosi vezető tagja. A közgyűlésen a pénzügyi kérdések érdekeit elsősorban és nagy szakértelemmel, alaposárgal szól mindenkor a tárgyhöz. A legutóbbi ciklusban a külföldi tartozások rendezése kérdésében hadakozott erősen Wolffokkal és több ellenzéki javaslatot tett, melyeket azonban nem fogadtak el, a főváros nagy kárára. A háború alatt Glúcksthal volt az, aki Vázsonyi diszpolgárával a közgyűlésen meleg szavak kíséretében megindokolta.

Grindl Károly

gépészgyáros a demokrácia párt legrégibb tagjai közül való, Vázsonyi Vilmosnak legszelvényesebb hívei közé tartozik. Mikor a felekezeti felszavak választóvonalát emelték a polgárok közötti, Grindl Károly azok közé tartozott, akik meg szorosabban fűzték a kapcsolatot a demokrácia párttal és akik Vázsonyi távollétében is megválasztották képviselőnek. A városházán ezúttal először fog szerepelni, ahol az ipari kérdések körében várnak rá feladatokat. Grindl Károly a Tereváros polgárságának köztisztviselőiben álló vezető alakja és a Tereváros polgáraitól kapott mandátumot arra, hogy őz demokrácia lelkeséggel és kitartással szolgálja a közélet szélesebb fórumain tovább a pártnak és vezérének eszményeit.

MODERN BUTORSZALÓN üllői út 14, Baross ucca 11. sz.
Szolid, olcsó kiszolgálás. Gáspár Nándor

Előzetes: J. 56-08

Előzetes: J. 56-08

Előzetes: J. 56-08

A második evangelista

(Laczkovics kapitány feltámadása)

Regény. Irta: SZEKULA JENO (19)

— Még Martinovics, ez a nagy apostol sem tartotta szükségesnek, hogy védelmébe vegye a tanzaszabadságot. Nem is vette be alkállyal közé. Annnyira természetesen találta azt az egész világ.

— Az egyik portrélemlámpa hirdelen kialszik a hang fehélesen erőtől. Pillanatra lejtend kialszik Utána azonban gyúnyos megajgyezések esnek.

— Ez is áruló keresztény!
— Ki kell dobni!
— Eladtá a lelkeit a zsidóknak.
A kapitány elsápad.
— Hát ez a demokrácia, amiért vért ontottál az elek!

Gúnyos nevetés a felelet.
— Fityülnék a demokráciára! Hallgasson! Zaldobéren!

Valaki korsót ragad föl és az apostolhoz vágja. Ez sem marad adós, székelt ragad a akkora erővel saját közéjük, hogy az üvegek csörömpölve hullanak a földre.

— Jaj, végem van! — kiált föl az egyik süvövény, akit Laczkovics ceontos ökle fültövében talált.

Altalanos verekedés támadt. A portrélemlámpa lezuhant és a kékes láng tovább ég a simára gyáult szabadkapadón.

— Ki vele!

— Agyon kell tütni!

A kapitány félrelékel a beléscsapszokdó legényeket és hátrál az ajtó felé.

Aztán hirtelen irrammal nekivág a sötét észje kának.

— Elébel!

— Fogják meg!

— Gyilkos!

A háta mögött fölharang az üldözök lármája.

— Gyilkos!

— Zsidóbrenc!

— Leütötte a két társunkat.

A kapitány léleketlenül menekül. Kiérnek a szabad cserjésbe. Az üldözök táborra megnevekedett, mintha meggyilkolt volna az apró budai kapualjak és sötét boltok és ontának magukból a pokol grü-löselégtől fittit csöseléket.

— Kerítsük be!

— Utána!

A kapitány futása lankad. Homloka több sebből vérzik. De sokkal súlyosabbak a sebek, amelyeket a lelken ejtettek. Az apostoloknak nem jó föl-támadniok. Rájönnek arra, hogy hiába váltották meg az emberiséget.

— Elébel!

Kétszer is körülfutotta a fináncok régi őrházat, de az üldözök nem akarnak elmaradni. A kapitány lábeg. Szája szelvény szinte ég... mint valami parázló piros kigyó.

Fáradtan ocsilk-botlik a villamos sínek között. Innen már látni a régi katonai temetőt. Ez a Kútgyógy ucca... ott a háromszög... csupaszon és megfosztottan a gesztenyefaktól. Itt temették el Martinovicsot és halott társait. Az igralmas mező itt tártá föl kegyes keblét, hogy magához ölelje a megcsonkított és félig lenyűzött teemet a demokrácia vértanúinak.

— Ott... ott! — kiált föl a kapitány.

Fülféle rohan a meredek úton. De faradt lába magbólki a gödörben.

Eszméletlenül roskad a földre.

— Megvan!

— Most megosztjuk!

Az üldözök odáérnek, hogy rávevessék magukat. A sötétben fehérül, szikkadt csontokra bukkannak a bemohosodott szakadékokban.

— Hova lett!

— Eltűnt.

— Ellyelto a föld!

Igen... a boldog és édes anyaföld menedékhelyét ad az üldözött vitének... hogy örök és süvözött álma lehessen és soha ki ne szolgáltsa többé!

— Véga. —

Felelős szerkesztő: Dr. Hajdu Marcell

Felelős kiadó: Zsombor Géza

Tűz ellen biztos a harcód,
Hogyha veszel MINIMAX-ot.

MAGYAR MINIMAX RT.

VI., Rózsa ucca 85. ♦ Telefon: 37-31.

Réz, vasbútor sodrony, ágybetét gyermekkoszori ellismert jóminőségénél fogva legolcsóbb **Mikker** gyárában, VII., Dohány ucca 6. szám. Telefon József 124-12

ZSOLDOS magánfolyam
Előzetes: J. 56-08

VII., Dohány u. 84 :: Telefon: József 124-47

Előzetes: J. 56-08

Előzetes: J. 56-08

Előzetes: J. 56-08